
Badanie rynku pracy
w województwie mazowieckim
III edycja – listopad 2007

Opracowanie przygotowali pracownicy Wydziału Analiz Ekonomicznych
w Oddziale Okręgowym NBP w Warszawie:

Grażyna Gawryszewska
Robert Goch
Andrzej Jakubowski
Alicja Konopacka
Halina Piotrowska

pod kierunkiem

Anny Słepak, dyrektora Oddziału
Ewy Walickiej, naczelnika Wydziału

Projekt graficzny:

Oliwka s.c.

Skład i druk:

Drukarnia NBP

Wydął:

Narodowy Bank Polski
Departament Komunikacji Społecznej
00-919 Warszawa, ul. Świętokrzyska 11/21
tel. 022 653 23 35, fax 022 653 13 21

© Copyright Narodowy Bank Polski, 2008

Spis treści

Streszczenie.....	7
1. Charakterystyka badań.....	8
2. Presja płacowa	9
2.1. Presja płacowa w opiniach pracodawców.....	9
2.2. Presja płacowa z perspektywy bezrobotnych.....	11
2.3. Podsumowanie	11
3. Produktywność pracy.....	12
3.1. Różne aspekty produktywności pracy	12
3.2. Podsumowanie	15
4. Mobilność przestrzenna rynku pracy.....	16
5. Wyjazdy zarobkowe za granicę.....	19
5.1. Wyjazdy zarobkowe za granicę z perspektywy pracodawców	19
5.2. Wyjazdy zarobkowe za granicę z perspektywy bezrobotnych.....	20
5.3. Podsumowanie	21
6. Ruch kadrowy i problematyka zatrudnienia	22
6.1. Ruch kadrowy pracowników	22
6.2. Wakaty w przedsiębiorstwach	25
6.3. Zamiary przedsiębiorstw – plany zatrudnienia w perspektywie 6 miesięcy	25
6.4. Przewidywane odejścia pracowników	28
6.5. Podsumowanie	28
7. Bezrobocie i bariery wzrostu zatrudnienia	29
7.1. Bezrobocie w opiniach pracodawców.....	29
7.2. Bezrobocie w opiniach bezrobotnych	30
7.3. Podsumowanie.....	33
8. Załączniki	34
Załącznik 1	
<i>Halina Piotrowska</i>	
Rynek pracy w województwie mazowieckim i badanych powiatach (według danych statystycznych).....	34
Załącznik 2	
<i>Halina Piotrowska</i>	
Charakterystyka próby badawczej pracodawców	39
Załącznik 3	
<i>Grażyna Gawryszewska</i>	
Charakterystyka próby badawczej bezrobotnych	43
Załącznik 4	
<i>Alicja Konopacka</i>	
Ceny i marże na sprzedaży towarów i usług	47

Spis tabel i wykresów

Tabela 1	
Rozkład odpowiedzi na temat bieżącej presji płacowej ze strony osób zatrudnionych.....	9
Tabela 2	
Rozkład odpowiedzi na temat kształtowania się wynagrodzeń w przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy.....	10
Tabela 3	
Prognozy dotyczące kształtowania się produktywności pracy w badanych firmach w ciągu najbliższych 6 miesięcy – według branż.....	12
Tabela 4	
Prognozy dotyczące kształtowania się produktywności pracy w badanych firmach w ciągu najbliższych 6 miesięcy – według wielkości zatrudnienia	13
Wykres 1	
Średni spodziewany wzrost produktywności pracy w badanych firmach (w %) – według branż	13
Wykres 2	
Średni spodziewany wzrost produktywności pracy w badanych firmach (w %) – według wielkości zatrudnienia	14
Wykres 3	
Wdrożone innowacje w badanych firmach w ostatnich 6 miesiącach (w %).....	14
Wykres 4	
Plany wdrożenia innowacji w badanych firmach w najbliższych 6 miesiącach (w %).....	14
Tabela 5	
Gotowość do podjęcia pracy przez bezrobotnego poza miejscem zamieszkania – według powiatów	16
Tabela 6	
Gotowość do podjęcia pracy przez bezrobotnego poza miejscem zamieszkania – według wykształcenia	17
Tabela 7	
Gotowość do podjęcia pracy przez bezrobotnego poza miejscem zamieszkania – według czasu pozostawania bez pracy	17
Tabela 8	
Gotowość do podjęcia pracy przez bezrobotnego przy dojazdach do pół godziny – według powiatów	18
Tabela 9	
Gotowość do podjęcia pracy przez bezrobotnego przy dojazdach do około jednej godziny – według powiatów	18
Tabela 10	
Stopień wpływu emigracji zarobkowej na powstawanie wakatów w przedsiębiorstwie – według powiatów	19
Tabela 11	
Liczba pracujących w ankietowanych przedsiębiorstwach według powiatów – stan na koniec III kwartału 2007 r.....	22
Tabela 12	
Łączna liczba pracowników, zatrudnionych na umowę o pracę, którzy przestali pracować w ankietowanych firmach w okresie od maja do października 2007 r.....	23
Tabela 13	
Przyczyny odejścia pracowników (z własnej inicjatywy) z ankietowanych przedsiębiorstw – według branż.....	23
Tabela 14	
Przyczyny problemów ze znalezieniem pracowników według pracodawców.....	24

Tabela 15	Ocena przedsiębiorców na temat stopnia trudności znalezienia w najbliższym półroczu nowych pracowników – według powiatów	26
Tabela 16	Ocena przedsiębiorców na temat stopnia trudności znalezienia w najbliższym półroczu nowych pracowników – według branż	26
Tabela 17	Wynagrodzenie, jakie skłonne są zaoferować przedsiębiorstwa poszukiwanym pracownikom – według branż	27
Tabela 18	Prognozy dotyczące stopnia zaspokojenia potrzeb kadrowych w ciągu najbliższych 6 miesięcy od daty badania – według powiatów	27
Tabela 19	Przypuszczenia pracodawców na temat stopy bezrobocia w najbliższym okresie	29
Tabela 20	Przypuszczenia bezrobotnych na temat możliwości znalezienia pracy w powiecie według powiatu zamieszkania	30
Tabela 21	Preferencje bezrobotnych w sytuacji możliwości otrzymania kredytu na założenie małego przedsiębiorstwa lub otrzymania oferty pracy najemnej	32

Spis tabel i wykresów w załącznikach

Wykres 1	Pracujący w sektorze przedsiębiorstw w województwie mazowieckim (w tys. osób)	34
Tabela 1	Liczba bezrobotnych	35
Wykres 2	Bezrobotni w województwie mazowieckim (w tys. osób)	35
Tabela 2	Stopa bezrobocia	36
Tabela 3	Struktura bezrobotnych według wieku – stan na 30 IX 2007 r.	36
Tabela 4	Struktura bezrobotnych według wykształcenia – stan na 30 IX 2007 r.	37
Tabela 5	Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy – stan na 30 IX 2007 r.	38
Tabela 6	Oferty pracy zgłoszone do powiatowych urzędów pracy	38
Tabela 7	Rozkład odpowiedzi na temat wyniku finansowego – według powiatów	40
Tabela 8	Rozkład odpowiedzi na temat wyniku finansowego – według branż	40
Tabela 9	Rozkład odpowiedzi na temat wyniku finansowego – według wielkości zatrudnienia	41
Tabela 10	Rozkład odpowiedzi na temat eksportu – według powiatów	41
Tabela 11	Rozkład odpowiedzi na temat eksportu – według branż	41

Tabela 12	
	Rozkład odpowiedzi na temat eksportu – według wielkości zatrudnienia 42
Tabela 13	
	Bezrobotni objęci badaniami ankietowymi według okresu pozostawania na bezrobociu – w poszczególnych powiatach 43
Tabela 14	
	Bezrobotni objęci badaniami ankietowymi według wykształcenia – w poszczególnych powiatach 44
Tabela 15	
	Struktura wieku bezrobotnych objętych badaniami.....44
Tabela 16	
	Łączne dochody netto gospodarstw domowych ankietowanych bezrobotnych we wrześniu 2007 r.....45
Tabela 17	
	Źródła dochodów gospodarstw domowych ankietowanych bezrobotnych.....46
Tabela 18	
	Osoby w największym stopniu utrzymujące gospodarstwo domowe ankietowanych bezrobotnych.....46
Tabela 19	
	Przewidywania respondentów dotyczące kształtowania się cen produktów i usług w okresie najbliższych 6 miesięcy - według branż 47
Tabela 20	
	Prognozy dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług – według powiatów 48
Tabela 21	
	Prognozy dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług – według branż.....49
Tabela 22	
	Prognozy dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług – według wielkości zatrudnienia.....49

Streszczenie

Trzecia edycja badań rynku pracy koncentrowała się na zagadnieniach: presji płacowej, produktywności pracy, mobilności przestrzennej, emigracji zarobkowej, ruchu kadrowego oraz bezrobocia.

W obecnej edycji zaobserwowano znaczne nasilenie zjawiska presji płacowej formułowanej głównie ze strony osób aktywnych zawodowo. Największą presję płacową wywierały osoby posiadające wysokie kwalifikacje zawodowe. W dalszym ciągu obserwuje się ograniczony wpływ bezrobotnych na presję płacową.

W porównaniu z poprzednią edycją badań nieznacznie zwiększył się średni wzrost produktywności pracy. Zaskoczeniem jest o wiele większy prognozowany średni wzrost produktywności w firmach budowlanych oraz w przedsiębiorstwach zatrudniających od 250 pracowników.

Badani bezrobotni charakteryzują się niską mobilnością przestrzenną. Większość z nich nie zamierza podjąć pracy poza miejscem zamieszkania.

Opinie pracodawców dotyczące roli emigracji zarobkowej pracowników świadczą o zmniejszeniu jej znaczenia w kształtowaniu procesów zachodzących na rynku pracy.

Emigracja zarobkowa będzie miała niewielki wpływ na przewidywany wzrost wynagrodzeń w przedsiębiorstwach. Podobnie kształtuje się obraz emigracji zarobkowej z perspektywy bezrobotnych.

Ruch kadrowy w badanych przedsiębiorstwach utrzymuje się na umiarkowanym poziomie. W jednej trzeciej badanych firm zwiększył się ogólny stan zatrudnienia. Większość ankietowanych przedsiębiorstw miała problemy ze znalezieniem pracowników, chociaż sytuacja uległa poprawie w ciągu drugiego półrocza 2007 r.

Głównymi barierami wzrostu zatrudnienia są: niski poziom kwalifikacji bezrobotnych i zbyt wysokie, zdaniem pracodawców, oczekiwania finansowe kandydatów do pracy.

Około połowy ankietowanych przedsiębiorstw planuje zwiększenie zatrudnienia na umowę o pracę i podobny odsetek firm informuje o wakatach.

W opiniach pracodawców stopa bezrobocia będzie ulegała dalszemu obniżaniu.

Wśród ankietowanych przedsiębiorstw utrzymuje się opinia o stabilizacji marży na sprzedaży własnych produktów i usług. Natomiast prognozy dotyczące poziomu cen w niewielkim stopniu przewidują ich wzrost.

1

Charakterystyka badań

Trzecia edycja badań terenowych została przeprowadzona w listopadzie 2007 r., w pięciu wytypowanych powiatach województwa mazowieckiego: powiecie grodziskim i piaseczyńskim, tj. w powiatach o niskiej stopie bezrobocia (odpowiednio 4,9% i 5,8%), powiecie radomskim grodzkim (m. Radom) i powiecie radomskim ziemskim, w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia (odpowiednio 21,8% i 27,8%) oraz w powiecie stołecznym (m.st. Warszawa) charakteryzującym się najniższym bezrobociem na Mazowszu (3,1%). Charakterystykę statystyczną mazowieckiego rynku pracy i badanych powiatów zawiera załącznik 1.

Przeprowadzone badania obejmują okres 6 miesięcy przed badaniem, natomiast prognozy 6 miesięcy po badaniu.

Materiał badawczy pozyskano od próby liczącej 272 przedsiębiorstwa oraz 256 bezrobotnych. Kryteriami doboru przedsiębiorstw były: rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej (według klasyfikacji PKD) oraz wielkość zatrudnienia w przedsiębiorstwie.

W przypadku bezrobotnych próba badawcza została określona według następujących kryteriów: czasu przebywania na bezrobociu, wykształcenia oraz płci bezrobotnego. Największym problemem, z jakim zetknęli się ankieterzy badający bezrobotnych, było dotarcie do osób długotrwale bezrobotnych, posiadających niskie wykształcenie (osoby te stanowią większość bezrobotnych).

Szczegółowa charakterystyka prób badawczych znajduje się w załącznikach 2 i 3.

Głównym narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety, składający się głównie z pytań zamkniętych oraz niewielkiej liczby pytań półotwartych. Do przygotowania badań oraz analizy zostały wykorzystane również takie źródła jak: dane pozyskane z Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiego Urzędu Pracy, Powiatowych Urzędów Pracy oraz Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Pełna baza danych oraz zbiorcze analizy statystyczne są dostępne w Instytucie Ekonomicznym Narodowego Banku Polskiego. Wypełnione kwestionariusze ankiet są przechowywane w Oddziale Okręgowym w Warszawie.

2 Presja płacowa

2.1. Presja płacowa w opiniach pracodawców

W porównaniu z poprzednią edycją badań rynku pracy odnotowano dynamiczny wzrost presji płacowej formułowanej zarówno ze strony osób, które już świadczą pracę, kandydatów do pracy, jak i bezrobotnych poszukujących pracy.

Wyższe niż 6 miesięcy temu oczekiwania płacowe osób, świadczących pracę i skłonnych dalej pracować u dotychczasowego pracodawcy lub podjąć pracę u innego pracodawcy, wskazało 72,8% pracodawców (wzrost o 25,0 pkt proc. w porównaniu z poprzednim badaniem). Wzrost dotyczy wszystkich kategorii zawodowych, jednak najwyższy dotyczy wysokiej klasy specjalistów i wynosi 79,4%. Co drugi z nich (39,9%) skłonny jest podjąć pracę za wynagrodzenie zdecydowanie wyższe niż 6 miesięcy temu.

Tabela 1

Rozkład odpowiedzi na temat bieżącej presji płacowej ze strony osób zatrudnionych

Kandydaci obecnie są skłonni podjąć pracę za wynagrodzenie:	Wysokiej klasy specjaliści		Robotnicy wykwalifikowani		Robotnicy niewykwalifikowani		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zdecydowanie niższe niż 6 miesięcy temu	1	0,4	1	0,4	3	1,2	5	0,7
Trochę niższe niż 6 miesięcy temu	1	0,4	3	1,2	2	0,8	6	0,8
Zbliżone do wynagrodzeń sprzed 6 miesięcy	32	12,7	37	14,6	54	22,3	123	16,4
Trochę wyższe niż 6 miesięcy temu	100	39,5	120	47,2	110	45,5	330	44,1
Zdecydowanie wyższe niż 6 miesięcy temu	101	39,9	73	28,7	41	17,0	215	28,7
Trudno powiedzieć	18	7,1	20	7,9	32	13,2	70	9,3
Ogółem	253	100,0	254	100,0	242	100,0	749	100,0

Podobnie kształtują się w ocenie pracodawców odpowiedzi dotyczące presji płacowej formułowanej przez bezrobotnych poszukujących pracy. Ponad połowa ankietowanych przedsiębiorców (51,4%) określiła wymagania płacowe bezrobotnych jako trochę wyższe lub zdecydowanie wyższe niż 6 miesięcy temu. Najwyższe oczekiwania co do wysokości płacy wśród bezrobotnych mają wysokiej klasy specjaliści – 57,2%.

Presja płacowa wywierana przez kandydatów do pracy jest jedną z głównych przyczyn trudności z jakimi borykają się pracodawcy przy poszukiwaniu nowych pracowników.

Zdaniem 25,1% przedsiębiorców oczekiwania płacowe kandydatów do pracy były zbyt wysokie.

Prawie połowa (47,4%) pracodawców przewiduje w ciągu najbliższych 6 miesięcy wzrost wynagrodzeń (w powiecie stołecznym 55,9% przedsiębiorców, w powiatach o niskiej stopie bezrobocia 35,2%). Stabilizacja wynagrodzeń na dotychczasowym poziomie jest prognozowana przez 41,9% respondentów. Najczęściej wskazywali tak przedsiębiorcy z powiatów o niskim bezrobociu (51,5%), natomiast najrzadziej pracodawcy z Warszawy (36,0%).

Tabela 2
Rozkład odpowiedzi na temat kształtowania się wynagrodzeń w przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy

Kategorie	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Wzrośnie	24	35,2	29	42,6	76	55,9	129	47,4
Będzie na zbliżonym poziomie	35	51,5	30	44,1	49	36,0	114	41,9
Spadnie	1	1,5	1	1,5	1	0,7	3	1,1
Trudno powiedzieć	8	11,8	8	11,8	10	7,4	26	9,6
Ogółem	68	100,0	68	100,0	136	100,0	272	100,0

Przewidywany wzrost płac w największym stopniu będzie dotyczył przedsiębiorstw z branży pozostałe usługi (53,4% respondentów) oraz firm zatrudniających od 250 pracowników (80,0%). Utrzymanie płac na zbliżonym poziomie prognozowały głównie firmy przemysłowe (55,6%) oraz mikroprzedsiębiorstwa (46,5%).

Przedsiębiorcy prognozują średnio 12,0% wzrost wynagrodzeń. Najwięcej (40,9%) przedsiębiorstw przewiduje 10,0% wzrost pborów. Wyższe podwyżki wynagrodzeń prognozuje 30,7% przedsiębiorców. Największy średni wzrost wynagrodzeń przewidują firmy z powiatów o niskim bezrobociu, z branży budowlanej oraz przedsiębiorstwa zatrudniające od 10 do 49 pracowników.

Zdaniem 47,3% pracodawców przewidywany wzrost wynagrodzeń będzie porównywalny z żądaniami płacowymi formułowanymi przez pracowników. Najczęściej przekonane są o tym firmy z powiatów o niskiej stopie bezrobocia (62,5%), z branży pozostałe usługi (56,4%) oraz przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników (59,6%). Jedna trzecia pracodawców sądzi, że wzrost płac będzie niższy od żądań pracowników. Największy odsetek takich odpowiedzi odnotowano wśród firm z branży przemysłowej (50,0%) oraz przedsiębiorstw zatrudniających od 250 pracowników (55,0%).

Głównymi przyczynami skłaniającymi pracodawców do zwiększania wynagrodzeń są oczekiwania pracowników (39,3% wskazań) oraz chęć zatrzymania najlepszych pracowników (31,3%). Jest to duża zmiana w porównaniu z poprzednim badaniem (wzrost o 16,0 pkt proc). Wówczas żądania płacowe jako przyczyna wzrostu wynagrodzeń były czwartym w kolejności powodem wzrostu płac. Większe znaczenie miały dobre wyniki ekonomiczne

przedsiębiorstw oraz podwyżki płac w innych firmach w regionie. Obecnie powody te mają mniejsze znaczenie.

2.2. Presja płacowa z perspektywy bezrobotnych

Oczekiwania płacowe osób bezrobotnych są zróżnicowane zarówno ze względu na czas przebywania na bezrobociu, jak i na wykształcenie. Najwyższe oczekiwania płacowe mają osoby bezrobotne z wyższym wykształceniem (średnio 1 928 zł netto) oraz osoby przebywające na bezrobociu od 7 do 12 miesięcy (średnio 1 805 zł netto). Średnia płaca netto za jaką osoba bezrobotna byłaby gotowa podjąć pracę, przy dojazdach nie dłuższych niż pół godziny, wynosi 1 624 zł.

W sytuacji gdy podjęcie pracy miałoby się wiązać ze zmianą miejsca zamieszkania, wymagania płacowe bezrobotnych rosną bardzo wyraźnie. Średnia pensja za jaką bezrobotni w takiej sytuacji podjęliby pracę wynosi 3 145 zł i mimo że jest ona wyższa od średniej krajowej to zdecydowałoby się na takie rozwiązanie tylko 37,5% ankietowanych bezrobotnych.

2.3. Podsumowanie

Znacznie nasiliło się zjawisko presji płacowej formułowanej głównie ze strony osób aktywnych zawodowo. Największą presję płacową wywierają osoby posiadające wysokie kwalifikacje zawodowe. Podobnie, jak w poprzednich edycjach badań, zaobserwowano ograniczony wpływ bezrobotnych na presję płacową.

Prawie połowa pracodawców przewiduje w ciągu najbliższych 6 miesięcy wzrost wynagrodzeń w swoich firmach. Najczęściej prognozują tak przedsiębiorcy z powiatu stołecznego oraz z branży pozostałe usługi.

Spodziewany wzrost wynagrodzeń będzie zdaniem pracodawców porównywalny z oczekiwaniami pracowników. Głównymi przyczynami skłaniającymi pracodawców do zwiększania wynagrodzeń są żądania płacowe zatrudnionych i chęć zatrzymania najlepszych pracowników.

Zbyt wysoki, jak na realia rynku pracy, poziom oczekiwań płacowych osób bezrobotnych, jest jedną z głównych przyczyn rezygnacji z podjęcia pracy.

3 Produktywność pracy

3.1. Różne aspekty produktywności pracy

Produktywność pracy rozumiana jako liczba jednostek produktów i usług przypadających na jednostkę pracy np. na 1 zatrudnionego mierzy efektywność wykorzystania czynników produkcji. Im wyższa produktywność, tym więcej produktów i usług można wyprodukować przy danej wielkości nakładów czynników produkcji. Wzrost produktywności pracy może być efektem wdrożenia nowych technologii, nowych technik, lepszej organizacji pracy, lepszego zarządzania wiedzą.

Ponad połowa (63,6%) ankietowanych przedsiębiorstw nie przewiduje w ciągu najbliższych 6 miesięcy (od daty badania) zmian w produktywności pracy. Ewentualnego wzrostu produktywności pracy oczekuje 23,5% badanych, natomiast spadek produktywności prognozuje 4,1% przedsiębiorstw.

Podział firm na powiaty nieznacznie różnicuje rozkład odpowiedzi dotyczących prognozowanych zmian w produktywności pracy. Rozkład odpowiedzi w podziale na branże i wielkość zatrudnienia prezentują tabele 3 i 4.

Tabela 3
Prognozy dotyczące kształtowania się produktywności pracy w badanych firmach w ciągu najbliższych 6 miesięcy – według branż

Branża	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	Pozostałe usługi	Ogółem
	(% wskazań)				
Wzrośnie	19,5	9,4	21,8	31,1	23,5
Utrzyma się na dotychczasowym poziomie	63,9	81,2	67,3	54,4	63,6
Spadnie	8,3	3,1	5,0	1,9	4,1
Trudno powiedzieć	8,3	6,3	5,9	12,6	8,8
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Analizując wyniki badań ujęte w tabelach 3 i 4 warto zwrócić uwagę na relatywnie niski odsetek firm budowlanych spodziewających się wzrostu produktywności (9,4%) oraz na fakt, że odsetek wskazań dotyczących prognozowanego wzrostu produktywności pracy rośnie wraz z wielkością zatrudnienia w przedsiębiorstwie.

Tabela 4

Prognozy dotyczące kształtowania się produktywności pracy w badanych firmach w ciągu najbliższych 6 miesięcy – według wielkości zatrudnienia

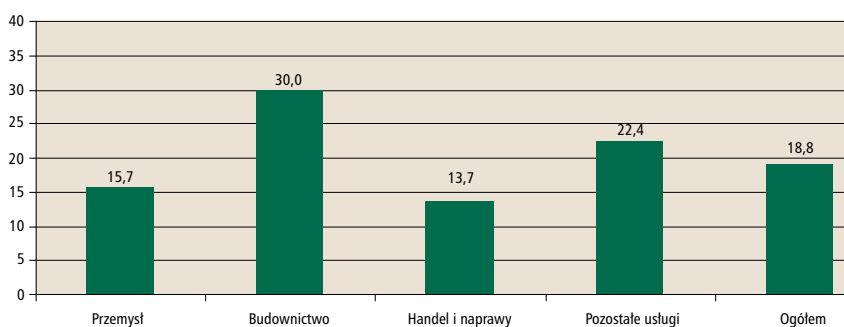
Liczba zatrudnionych Produktywność	Do 9	Od 10 do 49	Od 50 do 249	250 i powyżej	Ogółem
	(% wskazań)				
Wzrośnie	20,2	22,8	29,3	32,0	23,5
Utrzyma się na dotychczasowym poziomie	64,9	65,2	56,1	64,0	63,6
Spadnie	6,1	2,2	2,4	4,0	4,1
Trudno powiedzieć	8,8	9,8	12,2	0,0	8,8
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Wśród firm prognozujących wzrost wynagrodzeń (47,4% badanej populacji) ponad połowa (60,5%) uważa, że wzrost wynagrodzeń nie przełoży się bezpośrednio na wzrost wydajności pracowników. Wzrostu wydajności pracy pracowników podobnego do wzrostu wynagrodzeń oczekuje 31,8% przedsiębiorstw. Wzrost wydajności pracy nie jest głównym powodem, dla którego pracodawcy podnoszą wynagrodzenia. Jedynie 8,3% firm uwzględniło ten czynnik jako istotny przy podnoszeniu stawki płac.

W opinii przedsiębiorców oczekujących wzrostu produktywności (23,5% ogółu badanych) średni wzrost produktywności pracy prognozowany na najbliższe 6 miesięcy wynosi 18,8%. Największego średniego wzrostu (w wysokości 25,1%) produktywności oczekują firmy z powiatów o niskiej stopie bezrobocia. Nieco niższy średni wzrost (21,4%) przewidują przedsiębiorstwa mające siedzibę w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia. Firmy z powiatu stołecznego prognozowały najniższy średni wzrost produkcji (w wysokości 14,9%). Zdecydowanie największego wzrostu (średnio o 30,0%) oczekują firmy budowlane, które jednocześnie stanowią najniższy odsetek firm spodziewających się ewentualnego wzrostu produktywności. Średni spodziewany wzrost produktywności w podziale na branże ilustruje wykres 1.

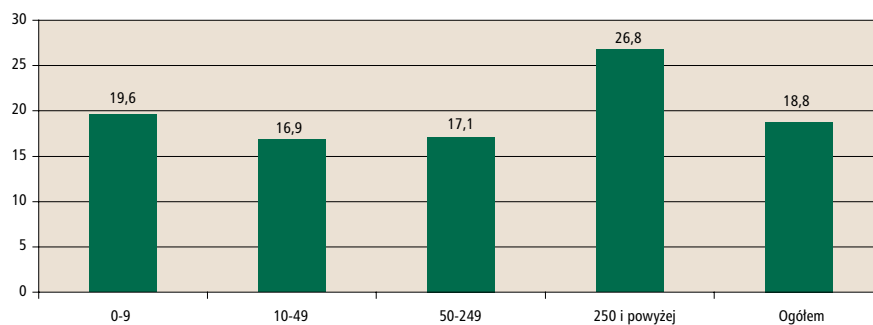
Wykres 1

Średni spodziewany wzrost produktywności pracy w badanych firmach (w %) – według branż

Różnice dostrzegalne są również w prognozach dotyczących średniego wzrostu produktywności pracy w zależności od podziału firm według wielkości zatrudnienia. W tym przypadku największego wzrostu oczekują firmy zatrudniające od 250 pracowników – 26,8% (wykres 2).

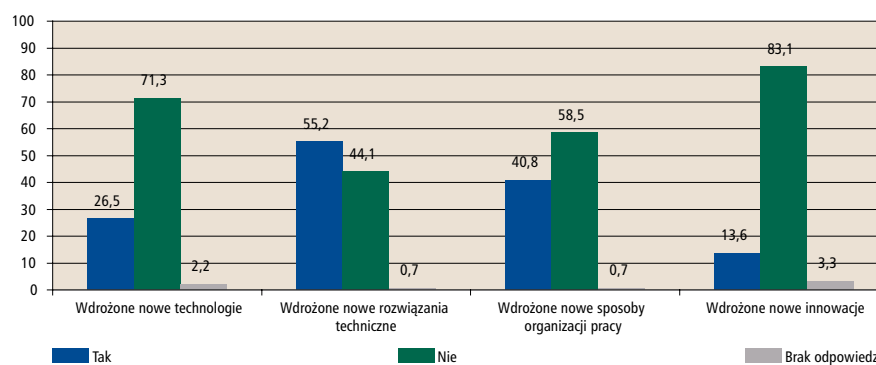
Wykres 2
Średni spodziewany wzrost produktywności pracy w badanych firmach (w %) – według wielkości zatrudnienia

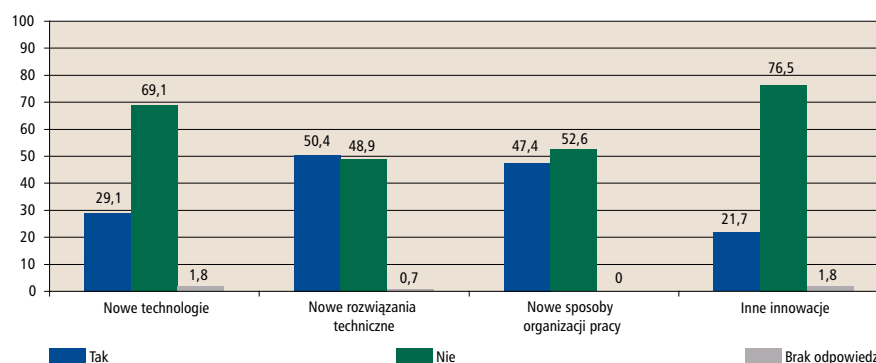
Na wzrost produktywności pracy nieznacznie większe oddziaływanie będzie miał wzrost wydajności pracy (51,1% wskazań) niż wprowadzone innowacje (48,9% odpowiedzi).

Skala innowacji wdrażanych przez przedsiębiorstwa w ostatnich 6 miesiącach jest podobna do skali planów wdrożeniowych na najbliższe 6 miesięcy (wykresy 3 i 4).

Wykres 3
Wdrożone innowacje w badanych firmach w ostatnich 6 miesiącach (w %)

Wykres 4
Plany wdrożenia innowacji w badanych firmach w najbliższych 6 miesiącach (w %)

3.2. Podsumowanie

W porównaniu z poprzednią edycją badań nieznacznie zwiększył się średni wzrost produktywności pracy (o 4,1 pkt proc.). Zaskoczeniem jest o wiele większy prognozowany średni wzrost produktywności w firmach budowlanych (o 15,7 pkt proc.) oraz w przedsiębiorstwach zatrudniających od 250 pracowników (o 19,7 pkt proc.). Jednocześnie w budownictwie odnotowano znaczny spadek ilości firm oczekujących wzrostu produktywności (o 16,2 pkt proc.)

4

Mobilność przestrzenna rynku pracy

Mobilność przestrzenna rozumiana jako skłonność do zmiany miejsca zamieszkania potencjalnie przyczynia się do gospodarczego i społecznego postępu, wyższego zatrudnienia oraz zrównoważonego i stałego rozwoju.

Bezrobotni z badanych powiatów województwa mazowieckiego nie wykazują się znaczną chęcią zmiany miejsca zamieszkania w celu podjęcia pracy (tabela 5).

Tabela 5
Gotowość do podjęcia pracy przez bezrobotnego poza miejscem zamieszkania
– według powiatów

Gotowość do podjęcia pracy	Powiaty	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia	Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia	Powiat stołeczny	Ogółem
	(% wskazań)				
Tak		34,6	43,0	30,9	37,5
Nie		65,4	57,0	66,7	62,1
Brak odpowiedzi		0,0	0,0	2,4	0,4
Ogółem		100,0	100,0	100,0	100,0

Większość ankietowanych (62,1%) nie podejmie pracy poza miejscem zamieszkania bez względu na wysokość zaoferowanych zarobków. Średnia pensja, za jaką bezrobotni byliby skłonni zmienić miejsce zamieszkania wyniosła dla Mazowsza 3 145 zł netto, w powiatach odpowiednio: powiaty o niskiej stopie bezrobocia 2 789 zł netto, powiat stołeczny 3 125 zł netto, powiaty o wysokiej stopie bezrobocia 3 436 zł netto.

Największą mobilnością wykazują się ankietowani bezrobotni z wyższym wykształceniem, wśród których 75,0% podjęłoby pracę poza miejscem zamieszkania, jednakże bezrobotni z takim wykształceniem stanowią tylko 9,4% ogółu badanych. Średnia pensja w tym przypadku wyniosła 3 400 zł netto. Wśród bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym zgodę na podjęcie pracy poza miejscem zamieszkania, przy średniej pensji 2 958 zł netto, wyraża 30,2% ankietowanych (tabela 6).

Tabela 6
Gotowość do podjęcia pracy przez bezrobotnego poza miejscem zamieszkania
– według wykształcenia

Wykształcenie	Wyższe	Średnie	Zasadnicze zawodowe i niższe	Ogółem
	(% wskazań)			
Tak	75,0	40,8	30,2	37,5
Nie	25,0	59,2	69,2	62,1
Brak odpowiedzi	0,0	0,0	0,6	0,4
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0

Najmniejszą mobilność wykazują bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy. Większość z nich (66,7%) nie podjęłaby pracy związanej ze zmianą miejsca zamieszkania. Relatywnie największą mobilnością wykazują się bezrobotni pozostający na bezrobociu od 7 do 12 miesięcy, gdzie przy średniej pensji 3 481 zł netto, 42,9% badanych wyraziło chęć podjęcia pracy związanej ze zmianą miejsca zamieszkania (tabela 7).

4

Tabela 7
Gotowość do podjęcia pracy przez bezrobotnego poza miejscem zamieszkania
– według czasu pozostawania bez pracy

Okres	Do 6 miesięcy	Od 7 do 12 miesięcy	Ponad 12 miesięcy	Ogółem
	(% wskazań)			
Tak	42,1	42,9	33,3	37,5
Nie	56,6	57,1	66,7	62,1
Brak odpowiedzi	1,3	0,0	0,0	0,4
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0

Część bezrobotnych nie wyraża zgody nawet na podjęcie pracy związanej z dojazdami trwającymi od 0,5 godziny do 1 godziny w każdą stronę. Podjęcie pracy przy dojazdach półgodzinnych wyklucza 1,6% ankietowanych bezrobotnych w województwie, natomiast przy dojazdach jednogodzinnych aż 15,6%. W powiatach o wysokiej stopie bezrobocia, pracy wymagającej dojazdu około jednej godziny, nie podejmie 26,2% ankietowanych (tabele 8 i 9).

Tabela 8
Gotowość do podjęcia pracy przez bezrobotnego przy dojazdach do pół godziny
– według powiatów

Gotowość do podjęcia pracy	Powiaty	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia	Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia	Powiat stołeczny	Ogółem
	(% wskazań)				
Tak		98,1	98,1	100,0	98,4
Nie		1,9	1,9	0,0	1,6
Ogółem		100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 9
Gotowość do podjęcia pracy przez bezrobotnego przy dojazdach do około jednej godziny – według powiatów

Gotowość do podjęcia pracy	Powiaty	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia	Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia	Powiat stołeczny	Ogółem
	(% wskazań)				
Tak		89,7	73,8	95,2	84,0
Nie		10,3	26,2	2,4	15,6
Brak odpowiedzi		0,0	0,0	2,4	0,4
Ogółem		100,0	100,0	100,0	100,0

Średnia pensja netto, która skłoniłaby bezrobotnych na Mazowszu do dojazdów do pracy trwających do pół godziny wyniosła 1 624 zł, a przy podróży do jednej godziny – 2 013 zł netto.

Bezrobotni oszacowali koszty dojazdów na 143 zł przy dojazdach półgodzinnych i na 235 zł przy jednogodzinnych.

Wśród pracodawców, którzy mieli problem ze znalezieniem odpowiednich pracowników zaledwie 5,4% wskazało jako barierę niechęć kandydatów do dłuższych dojazdów do pracy, taki sam procent wskazał – małą dyspozycyjność osób starających się o zatrudnienie.

Wyniki obecnej edycji badań dotyczące mobilności nie odbiegają w znaczny sposób od wyników z poprzedniej edycji.

5

Wyjazdy zarobkowe za granicę

5.1. Wyjazdy zarobkowe za granicę z perspektywy pracodawców

Spośród przedsiębiorstw, w których w ostatnich 6 miesiącach pracownicy zatrudnieni na umowę o pracę odeszli z własnej inicjatywy – 12,5% uważa, że odejścia te spowodowane były emigracją zarobkową. Najważniejszą przyczyną odejść pracowników było przechodzenie do pracy w innych krajowych przedsiębiorstwach – 55,9%.

Wśród przyczyn trudności przedsiębiorstw z pozyskaniem nowych pracowników wyjazdy zarobkowe za granicę znalazły się na trzecim miejscu (11,1% wskazań), po braku osób z odpowiednimi kwalifikacjami (38,6%) i zbyt wysokich oczekiwaniach płacowych kandydatów (25,2%).

Opinie dotyczące wpływu emigracji zarobkowej na powstawanie wakatów w swojej firmie wyraziło 116 (42,7% ogółu) ankietowanych przedsiębiorstw. Wśród nich 38,8% respondentów uważa, że zjawisko emigracji nie ma wpływu, 23,2% ocenia jego wpływ jako średni, a po 19,0% jako duży i mały.

Tabela 10
Stopień wpływu emigracji zarobkowej na powstawanie wakatów w przedsiębiorstwie – według powiatów

Powiaty Stopień wpływu	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Duży	8	27,6	5	22,7	9	13,9	22	19,0
Średni	4	13,8	8	36,4	15	23,1	27	23,2
Mały	5	17,2	1	4,6	16	24,5	22	19,0
Brak wpływu	12	41,4	8	36,3	25	38,5	45	38,8
Ogółem	29	100,0	22	100,0	65	100,0	116	100,0

Na brak wpływu emigracji na powstawanie wakatów w firmie, według struktury branżowej, wskazało 53,3% firm z branży handel i naprawy.

Pracodawcy, którzy sądzą, że część ich pracowników odejdzie w ciągu najbliższych 6 miesięcy, uważają, że wpływ emigracji zarobkowej na to zjawisko będzie średni – 29,0% wskazań, mały – 25,8% oraz po 22,6% duży i pozostanie bez wpływu.

Wpływ emigracji zarobkowej na przewidywany wzrost wynagrodzeń w ankietowanych przedsiębiorstwach respondenci określają jako duży jedynie w 9,3%, natomiast 44,2% wskazało, iż czynnik ten w ogóle nie będzie miał wpływu na wynagrodzenia.

Wśród firm, które wyraziły opinię o braku wpływu emigracji zarobkowej na przewidywany wzrost wynagrodzeń w ankietowanych przedsiębiorstwach najczęściej wskazań odnotowano w sekcji pozostałe usługi – 47,4% oraz w firmach zatrudniających do 9 pracowników – 36,8% respondentów.

5.2. Wyjazdy zarobkowe za granicę z perspektywy bezrobotnych

Przeważająca liczba ankietowanych bezrobotnych (81,3%) nie wyjeżdżała nigdy za granicę w celach zarobkowych. Wyjechało i znalazło pracę za granicą 16,8% respondentów. Kraje, do których najczęściej w celach zarobkowych wyjeżdżali bezrobotni, to Wielka Brytania, Irlandia i Niemcy.

Spośród osób bezrobotnych, które wyjeżdżały za granicę w celach zarobkowych 68,8% respondentów wyjechało ponad rok temu. Średni okres pracy respondentów za granicą podczas ostatniego wyjazdu wyniósł prawie 8 miesięcy.

Najważniejszymi przyczynami powzięcia przez bezrobotnego decyzji o podjęciu pracy za granicą były: znacznie wyższe zarobki – 72,3%, niemożność znalezienia pracy w kraju – 46,8%, otrzymanie ciekawej propozycji pracy – 23,4% wskazań.

Spośród osób, które wyjechały za granicę 47,9% nie posiadało stałej pracy, ale utrzymywało się z prac dorywczych. Natomiast 29,2% respondentów miało stałą pracę, a 14,6% było bezrobotnych (nie miało, ale szukało pracy lub prac dorywczych). W czasie pobytu za granicą respondenci w zdecydowanej większości (81,0%) nie wykonywali pracy w swoim zawodzie ani zgodnej z poziomem wykształcenia.

Głównymi przyczynami powrotu do kraju bezrobotnych zatrudnionych za granicą był fakt nie zaplanowania dłuższego pobytu – 32,1% wskazań oraz zaoszczędzenie planowanej sumy i brak chęci pozostawania dłużej za granicą – po 15,5% wskazań.

Zdecydowana większość ankietowanych respondentów (86,3%) nie zamierza w okresie najbliższych 6 miesięcy podjąć pracy za granicą. Odsetek ten jest najwyższy wśród bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym (92,3%). Spośród osób, które zadeklarowały chęć podjęcia pracy za granicą w okresie najbliższych 6 miesięcy przeszło jedna trzecia wskazuje jako kraj docelowy Wielką Brytanię. Najważniejszymi przyczynami skłaniającymi bezrobotnych do decyzji o emigracji zarobkowej, niezależnie od długości stażu na bezrobociu i poziomu wykształcenia, są: znacznie wyższe zarobki – 94,3%, niemożność znalezienia pracy w kraju – 45,7% i nauka języka – 31,4%.

Średni okres pracy bezrobotnych, na który wyjechaliby oni do pracy za granicę wynosi około 8 miesięcy. Najwięcej – 40,0% – ankietowanych respondentów wybrałoby wyjazd trwający od 3 do 6 miesięcy.

Ponad połowa respondentów (53,1%) skłonna byłaby do pozostania w Polsce przy wysokości minimalnego wynagrodzenia netto 2 500 złotych. Natomiast przy zarobkach netto w wysokości 3 000 złotych jest to już 71,9%. Zauważa się, w stosunku do wyników badań rynku pracy z poprzedniej edycji (maj 2007 r.), spadek wysokości wynagrodzenia, które sprzyja decyzji o pozostaniu w kraju. Średnie minimalne wynagrodzenie netto, które skłoniłoby bezrobotnego do pozostania w kraju wynosi według naszych respondentów 2 980 złotych. W powiatach o wyższej stopie bezrobocia odnotowuje się wyższe oczekiwania płacowe. Wysokość minimalnego wynagrodzenia netto skłaniającego bezrobotnego z wykształceniem wyższym do pozostania w Polsce jest niższa od oczekiwanej przez osoby z wykształceniem średnim oraz zasadniczym zawodowym i niższym.

Członkowie rodzin respondentów w prawie 30% przypadków pracują za granicą, z czego ponad połowę z nich stanowią krewni i powinowaci. Kraje, w których najczęściej pracują członkowie rodzin bezrobotnych to Wielka Brytania, Irlandia i Niemcy.

Za granicą pracuje około 3% osób, spośród utrzymujących w największym stopniu gospodarstwa domowe respondentów.

5.3. Podsumowanie

Opinie pracodawców dotyczące roli emigracji zarobkowej pracowników świadczą o zmniejszeniu jej znaczenia w kształtowaniu procesów zachodzących na rynku pracy. W obecnej edycji badań wyjazdy za granicę nie są już oceniane jako wywierające duży wpływ na spadek zatrudnienia i nie stanowią głównej przyczyny odejść pracowników z pracy. Emigracja zarobkowa będzie miała niewielki wpływ na przewidywany wzrost wynagrodzeń w przedsiębiorstwach.

Podobnie kształtuje się obraz emigracji zarobkowej z perspektywy bezrobotnych. W obecnej edycji badań respondenci również odpowiadali w zdecydowanej większości, iż nie wyjeżdżali za granicę i nie zamierzają uczynić tego w przyszłości.

6

Ruch kadrowy i problematyka zatrudnienia

6.1. Ruch kadrowy pracowników

Według stanu na koniec III kwartału 2007 r. ankietowane przedsiębiorstwa zatrudniały 78 357 osób. Najwięcej pracowników zatrudniały badane firmy z powiatu stołecznego – 69 351 osób, firmy z powiatów o niskiej stopie bezrobocia – 6 436 osób, natomiast przedsiębiorstwa z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia – 2 570 osób. Zdecydowana większość zatrudniona była na umowę o pracę – 95,6% (tabela 11).

Tabela 11

Liczba pracujących w ankietowanych przedsiębiorstwach według powiatów – stan na koniec III kwartału 2007 r.

Pracownicy	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Liczba zatrudnionych na umowę o pracę	6 213	96,6	2 524	98,2	66 183	95,5	74 920	95,6
Liczba pracujących na umowę cywilnoprawną	202	3,1	28	1,1	2 870	4,1	3 100	4,0
Liczba pracujących na zasadzie samozatrudnienia	7	0,1	6	0,2	222	0,3	235	0,3
Liczba pracujących (zatrudnionych) na innych zasadach	14	0,2	12	0,5	76	0,1	102	0,1
Ogółem	6 436	100,0	2 570	100,0	69 351	100,0	78 357	100,0

Według stanu na koniec III kwartału 2007 r. w porównaniu z analogicznym okresem 2006 r. poziom zatrudnienia (na umowę o pracę) w ponad połowie badanych przedsiębiorstw (52,2%) nie zmienił się. W 34,2% firm zatrudnienie wzrosło, spadło natomiast u 13,2% respondentów. O spadku zatrudnienia poinformowała co trzecia firma przemysłowa (36,1%), i tylko co dwudziesta z branży handel i naprawy (5,0%).

W okresie od maja do października 2007 r. w 153 firmach (56,3% badanej populacji) miały miejsce odejścia pracowników zatrudnionych na umowę o pracę (w powiecie stołecznym – w 60,3% firm, w powiatach o niskiej stopie bezrobocia – w 55,9% firm, w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia – w 48,5% przedsiębiorstw). Łącznie z ankietowanych firm odeszło 4 386 osób. Z tej liczby 50,4% odeszło z własnej inicjatywy, 14,5% z powodu zakończenia umowy na czas określony, natomiast na emerytury i renty przeszło 9,6%. Zwolnienia miały miejsce w 25,5% ankietowanych przedsiębiorstw (tabela 12).

Tabela 12

Łączna liczba pracowników, zatrudnionych na umowę o pracę, którzy przestali pracować w ankietowanych firmach w okresie od maja do października 2007 r.

Przyczyna odejścia pracownika	Liczba pracowników, którzy odeszli	Udział % w odejściach z pracy ogółem	Liczba respondentów, którzy wskazali daną odpowiedź	Ogółem % wskazań
Zwolnienie przez pracodawcę	1 119	25,5	65	24,5
Zakończenie umowy na czas określony	635	14,5	44	16,6
Przejsięcie na emeryturę lub rentę	422	9,6	31	11,7
Odejście z własnej inicjatywy	2 210	50,4	124	46,8
Brak odpowiedzi	0	0,0	1	0,4
Ogółem	4 386	100,0	X	100,0

W porównaniu z poprzednim badaniem odsetek osób, które odeszły z własnej inicjatywy, w liczbie odejść ogółem, zwiększył się o 9,2 pkt proc., natomiast udział osób zwolnionych zmniejszył się o 5,5 pkt proc.

Najczęstszą przyczyną odejść pracowników z własnej inicjatywy było przechodzenie do pracy w innych firmach w kraju – 55,9% wskazań. Duża grupa pracowników wyjechała, według respondentów, do pracy za granicę – 12,5% ogółu wskazań (tabela 13).

Tabela 13

Przyczyny odejścia pracowników (z własnej inicjatywy) z ankietowanych przedsiębiorstw – według branż

Przyczyna odejścia pracownika	Branża				Ogółem
	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	Pozostałe usługi	
	(% wskazań)				
Przechodzili do pracy w innych firmach w kraju	61,6	46,7	53,6	58,2	55,9
Wyjeżdżali do pracy za granicę	11,5	13,3	8,9	16,4	12,5
Odchodzili z pracy z innych przyczyn	15,4	6,7	14,3	10,9	12,5
Brak odpowiedzi	11,5	33,3	23,2	14,5	19,1
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Problem odejść i zwolnień pracowników w największym stopniu dotyczył firm przemysłowych (75,0%), w najmniejszym firm budowlanych (46,9%). W pozostałych badanych branżach wynosił: w handlu i naprawach – 55,5%, w pozostałych usługach – 53,4%. W poprzednim badaniu odsetek firm, które zwalniały pracowników lub, z których pracownicy odchodzili był we wszystkich badanych branżach podobny i wynosił od 52,4% do 59,0%.

W okresie od maja do października 2007 r. większość badanych firm (67,3%) zatrudniła nowych pracowników. Podobnie jak w poprzednim badaniu występuje zależność pomiędzy ilością nowo zatrudnionych pracowników a wysokością stopy bezrobocia w powiecie, bowiem najwyższy odsetek firm zatrudniających nowych pracowników odnotowano w powiecie stołecznym – 75,0%, nieco niższy w powiatach o niskiej stopie bezrobocia – 63,2%, najniższy w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia – 55,9%.

Odsetek firm, które zatrudniły nowych pracowników był we wszystkich badanych branżach zbliżony i wynosił: w firmach przemysłowych – 69,4%, w handlu i naprawach – 69,3%, w budownictwie – 68,8%, natomiast wśród przedsiębiorstw reprezentujących pozostałe usługi – 64,1%. Wśród 6 463 nowo zatrudnionych osób zaledwie 1,0% zostało przyjętych w ramach promocji zatrudnienia prowadzonej przez powiatowe urzędy pracy.

Ponad połowa respondentów (57,0%) sygnalizowała problemy ze znalezieniem odpowiednich pracowników. Sytuacja na rynku pozyskiwania pracowników poprawiła się znacznie w ocenie przedsiębiorstw w porównaniu z poprzednim badaniem, kiedy to odsetek ten wynosił 77,4%. Problem ze znalezieniem odpowiednich pracowników dotyczył zarówno wszystkich badanych powiatów: powiatu stołecznego – 61,0%, powiatów o niskiej stopie bezrobocia – 55,9%, powiatów o wysokiej stopie bezrobocia 50,0%, jak i badanych branż: przemysłu – 61,1%, budownictwa – 59,4%, pozostałych usług – 57,3%, handlu i napraw – 54,50%. Najsilniej problem ten dotyczył firmy duże, zatrudniające od 250 pracowników (80,0% badanej populacji takich firm), najmniej odczuwalny był wśród firm mikro, zatrudniających do 9 osób (43,0%). Główne przyczyny trudności ze znalezieniem odpowiednich pracowników respondenci upatrywali w: braku kandydatów z odpowiednimi kwalifikacjami (74,7%), zbyt wygórowanych oczekiwaniach płacowych kandydatów (48,7%), emigracji zarobkowej pracowników (21,4%) oraz braku kandydatów z odpowiednimi cechami osobowości (14,3%), (tabela 14).

Tabela 14
Przyczyny problemów ze znalezieniem pracowników według pracodawców*

Wyszczególnienie	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Brak kandydatów z odpowiednimi kwalifikacjami	26	68,4	30	90,9	59	71,1	115	74,7
Oczekiwania płacowe kandydatów były nie do przyjęcia	18	47,4	13	39,4	44	53	75	48,7
Trudne warunki pracy, których nie zaakceptowali kandydaci	4	10,5	3	9,1	10	12	17	11,0
Niechęć kandydatów do dalekich dojazdów do pracy	3	7,9	4	12,1	9	10,8	16	10,4
Emigracja zarobkowa pracowników	7	18,4	12	36,4	14	16,9	33	21,4
Brak kandydatów z odpowiednimi cechami osobowości	1	2,6	1	3,0	20	24,1	22	14,3
Mała dyspozycyjność kandydatów	2	5,3	2	6,1	12	14,5	16	10,4
Inne trudności	4	10,5	0	0	0	0	4	2,6
Liczba firm, które udzieliły odpowiedzi:	38	X	33	X	83	X	154	X

* Respondenci mieli możliwość udzielenia do trzech odpowiedzi.

Charakterystyczny dla pracodawców powiatu stołecznego był problem dotyczący braku kandydatów z odpowiednimi cechami osobowości. Wskazało go 24,1% przedsiębiorców; problem ten w pozostałych powiatach jest marginalny. W powiatach o wysokiej stopie bezrobocia w dwukrotnie większym stopniu niż w innych powiatach wskazywano na emigrację zarobkową pracowników – 36,4%.

6.2. Wakaty w przedsiębiorstwach

O wolnych miejscach pracy poinformowało 42,6% respondentów. Najwyższy odsetek podmiotów gospodarczych dysponujących wakatami wystąpił w powiecie stołecznym – 47,8%, nieco niższy w powiatach o niskiej stopie bezrobocia – 42,6%, najniższy w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia – 32,4%. Łącznie badane firmy dysponowały 1 797 wakatami. Najbardziej odczuwalny brak rąk do pracy dotyczył przedsiębiorstw przemysłowych – 50,0%, najmniej odczuwalny był w branży budowlanej – 40,6%. W handlu i naprawach oraz w pozostałych usługach problem ten występował odpowiednio u 41,6% i 41,7% respondentów.

W porównaniu z poprzednim badaniem odsetek firm dysponujących wakatami zmniejszył się o 9,2 pkt proc. Znacznie obniżył się odsetek firm budowlanych poszukujących pracowników – o 28,6 pkt proc.

Tylko co piąty przedsiębiorca (19,0% respondentów) informujący o wakatach ocenia wpływ emigracji zarobkowej na liczbę wolnych miejsc pracy jako duży, natomiast 38,8% ankietowanych uważa, że emigracja zarobkowa nie ma wpływu na liczbę wakatów. Odpowiedzi na to pytanie znacznie różnią się od udzielanych w badaniu w maju 2007 r., w którym 30,1% przedsiębiorców twierdziło, że emigracja zarobkowa ma bardzo duży i duży wpływ na liczbę wolnych miejsc pracy, a tylko 26,7% uważało, że takiego wpływu brak.

6.3. Zamiary przedsiębiorstw – plany zatrudnienia w perspektywie 6 miesięcy

Połowa badanych przedsiębiorstw (50,7%) zamierza w ciągu najbliższego (od daty badania) półrocza utrzymać liczbę pracowników na tym samym poziomie. Nieco mniejszy odsetek respondentów (46,0%) planuje w tym czasie zwiększyć liczbę pracowników zatrudnionych na umowę o pracę. Najwyższy odsetek respondentów planujących wzrost zatrudnienia stanowią firmy średnie (63,4% wskazań), natomiast najniższy firmy mikro (40,3% wskazań). Podział terytorialny i branżowy nie różnicuje rozkładów odpowiedzi na ten temat. Jedynie 9 badanych firm (3,3% ogółu) planuje zmniejszenie liczby pracowników zatrudnionych na umowę o pracę.

Chociaż wśród badanych przedsiębiorstw dominuje przekonanie, że w ciągu najbliższych 6 miesięcy trudniej będzie znaleźć pracowników niż w ubiegłym roku (39,3% wskazań), to odsetek takich odpowiedzi zmniejszył się w porównaniu z poprzednim badaniem o 16,8 pkt proc. Podobny odsetek firm (35,7%) uważa, że stopień trudności znalezienia pracowników pozostanie bez zmian. Największymi optymistami w tej kwestii są przedsiębiorcy budowlani, wśród których większość (56,3%) tak uważa, a żaden z respondentów nie liczy się z możliwością, że w ogóle nie znajdzie dodatkowych pracowników (tabele 15 i 16).

Tabela 15

Ocena przedsiębiorców na temat stopnia trudności znalezienia w najbliższym półroczu nowych pracowników – według powiatów

Prognozy	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Łatwiej będzie znaleźć pracowników niż w ubiegłym roku	3	4,4	8	11,8	5	3,7	16	5,9
Stopień trudności znalezienia pracowników pozostanie bez zmian	24	35,3	26	38,2	47	34,6	97	35,7
Trudniej będzie znaleźć pracowników niż w ubiegłym roku	25	36,8	27	39,7	55	40,4	107	39,3
Liczymy się nawet z taką możliwością, że w ogóle nie znajdziemy potrzebnych nam pracowników	3	4,4	2	2,9	6	4,4	11	4,0
Trudno powiedzieć	12	17,6	5	7,4	20	14,7	37	13,6
Brak odpowiedzi	1	1,5	0	0	3	2,2	4	1,5
Ogółem	68	100,0	68	100,0	136	100,0	272	100,0

Tabela 16

Ocena przedsiębiorców na temat stopnia trudności znalezienia w najbliższym półroczu nowych pracowników – według branż

Prognoza	Branża	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	Pozostałe usługi	Ogółem
		(% wskazań)				
Łatwiej będzie znaleźć pracowników niż w ubiegłym roku		8,3	12,5	2,0	6,8	5,9
Stopień trudności znalezienia pracowników pozostanie bez zmian		41,7	56,3	27,7	35,0	35,7
Trudniej będzie znaleźć pracowników niż w ubiegłym roku		30,6	25,0	49,5	36,9	39,3
Liczymy się nawet z taką możliwością, że w ogóle nie znajdziemy potrzebnych nam pracowników		2,8	0,0	5,0	4,8	4,0
Trudno powiedzieć		16,6	6,2	13,8	14,6	13,6
Brak odpowiedzi		0,0	0,0	2,0	1,9	1,5
Ogółem		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Pracodawcy planujący zatrudnienie nowych pracowników oraz informujący o wakatach proponowali kandydatom do pracy wynagrodzenie trochę wyższe niż w maju 2007 r. (43,2%) lub na zbliżonym poziomie (42,8%). Zdecydowanie wyższe wynagrodzenie deklaroowało tylko 5,7% przedsiębiorców. Żaden pracodawca nie oferował wynagrodzenia zdecydowanie niższego niż przed rokiem. Znaczne zróżnicowanie deklaracji dotyczących wynagrodzeń daje się zauważyć zarówno na poziomie powiatów, jak i branż. Trochę wyższe lub zdecydowanie wyższe wynagrodzenie niż w ubiegłym roku deklaruje 55,6% respondentów z powiatu stołecznego, 52,5% respondentów z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia i tylko 33,3% z powiatów o niskiej stopie bezrobocia. Najbardziej skłonne do zaoferowania poszukiwanym pracownikom wyższego wynagrodzenia są firmy przemysłowe (59,4%) oraz przedsiębiorstwa z branży handel i naprawy (53,2%) (tabela 17).

Tabela 17

Wynagrodzenie, jakie skłonne są zaoferować przedsiębiorstwa poszukiwanym pracownikom – według branż

Wyszczególnienie	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	Pozostałe usługi	Ogółem
	(% wskazań)				
Zdecydowanie niższe, niż oferowało w maju 2007 roku	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trochę niższe, niż oferowało w maju 2007 roku	0,0	11,1	1,3	1,1	2,2
Na zbliżonym poziomie	37,5	40,7	40,5	47,3	42,8
Trochę wyższe, niż oferowało w maju 2007 roku	46,9	48,2	46,8	37,4	43,2
Zdecydowanie wyższe, niż oferowało w maju 2007 roku	12,5	0,0	6,3	4,4	5,7
Brak odpowiedzi	3,1	0,0	5,1	9,8	6,1
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Największa zmiana deklarowanego wynagrodzenia dla poszukiwanych pracowników wystąpiła w branży budowlanej, w której w poprzednim badaniu 40,7% respondentów deklarowało oferowanie zdecydowanie wyższego wynagrodzenia, natomiast w bieżącym badaniu żaden z ankietowanych pracodawców nie złożył takiej deklaracji.

Średni przewidywany stopień zaspokojenia potrzeb kadrowych ankietowanych przedsiębiorstw województwa mazowieckiego wyniósł 67,7%, przy czym nie dostrzega się znacznego zróżnicowania w obrębie branż, natomiast występuje duże zróżnicowanie w powiatach. Najwyższy średni stopień zaspokojenia potrzeb kadrowych respondentów przewidują przedsiębiorcy z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia – 76,8%, najniższy firmy z powiatów o niskiej stopie bezrobocia – 54,7%. W powiecie stołecznym stopień ten wyniósł 69,0%. Szczegółowe zróżnicowanie prognoz (ankietowanych przedsiębiorstw) dotyczących przewidywanego stopnia zaspokojenia potrzeb kadrowych przedstawia tabela 18.

Tabela 18

Prognozy dotyczące stopnia zaspokojenia potrzeb kadrowych w ciągu najbliższych 6 miesięcy od daty badania – według powiatów

Prognozy	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia	Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia	Powiat stołeczny	Ogółem
	(% wskazań)			
Od 0 do 20%	23,5	7,4	14,0	14,7
Od 21 do 40%	13,2	5,9	8,1	8,8
Od 41 do 60%	11,8	17,6	15,4	15,1
Od 61 do 80%	8,8	8,8	15,4	12,1
Od 81 do 100%	32,4	60,3	46,3	46,3
Brak odpowiedzi	10,3	0,0	0,8	3,0
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0

* 0% oznacza przewidywania o zupełnym braku możliwości zaspokojenia potrzeb kadrowych, natomiast 100% – przewidywania o możliwości pełnego zaspokojenia potrzeb.

6.4. Przewidywane odejścia pracowników

Połowa badanych pracodawców (50,7%) nie obawia się, że pracownicy, na których pozostaniu im zależy odejdą z firmy. Odmiennego zdania jest 22,8% ankietowanych firm, natomiast 26,5% respondentów nie ma zdania. Największe obawy wyrażają firmy w powiecie stołecznym (29,4%), najmniejsze w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia (14,7%).

W obrębie branż najbardziej pesymistyczne są przewidywania przedsiębiorstw usługowych i przemysłowych (odpowiednio 30,1% i 25,0% respondentów obawia się odejść pracowników), a najbardziej optymistyczne są prognozy firm budowlanych (12,5% wskazań).

Według 14,5% pracodawców ewentualne odejścia pracowników będą miały duży negatywny wpływ na działalność firmy. Około połowy firm (46,8%) przypuszcza, że odejścia będą miały średni negatywny wpływ, natomiast 21,0% respondentów szacuje ten wpływ jako mały. Brak negatywnych skutków odejść pracowników na działalność przedsiębiorstwa przewiduje 17,7% przedsiębiorców.

Podstawowym działaniem mogącym zapobiec odejściom pracowników jest zdaniem pracodawców podwyższenie zarobków (75,8% wskazań). Zdaniem 4,8% przedsiębiorców czynnikiem mogącym zatrzymać pracownika w firmie jest zaoferowanie awansu, natomiast według 16,1% respondentów żadne działanie nie zapobiegnie większości odejść z przedsiębiorstwa.

6.5. Podsumowanie

W badanych podmiotach gospodarczych województwa mazowieckiego nadal występuje umiarkowany ruch kadrowy. W jednej trzeciej badanych firm zwiększył się ogólny stan zatrudnienia, a u połowy respondentów nie uległ zmianie.

Większość ankietowanych przedsiębiorstw ma problemy ze znalezieniem pracowników, chociaż sytuacja poprawiła się w ciągu drugiego półrocza 2007 r. Problem ten dotyczy wszystkich badanych powiatów i branż. Największy, mają przedsiębiorstwa przemysłowe oraz firmy duże, zatrudniające od 250 osób. Głównymi barierami są: brak kandydatów z odpowiednimi kwalifikacjami, zbyt wygórowane oczekiwania płacowe, emigracja zarobkowa oraz (w powiecie stołecznym) brak kandydatów z odpowiednimi cechami osobowości.

Około połowy ankietowanych przedsiębiorstw planuje zwiększenie zatrudnienia na umowę o pracę i podobny odsetek firm informuje o wakatach.

Zauważalne jest pewne uspokojenie ruchów kadrowych w budownictwie, natomiast problem wakujących miejsc pracy dotyka coraz bardziej firmy przemysłowe, mimo iż blisko połowa pracodawców oferuje wyższe, niż w ubiegłym roku wynagrodzenia.

7

Bezrobocie i bariery wzrostu zatrudnienia

7.1. Bezrobocie w opiniach pracodawców

Blisko połowa ankietyowanych pracodawców (48,9%) prognozuje dalszą redukcję bezrobocia w swoim powiecie (7,4% z nich stwierdziło, że w najbliższym okresie bezrobocie znacznie się zmniejszy). Spadek bezrobocia przewiduje najwięcej respondentów z powiatu stołecznego (52,2%), a najmniej z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia (44,1%). W podziale na branże, najbardziej optymistyczne prognozy odnośnie spadku poziomu bezrobocia formułowali przedsiębiorcy z przemysłu – 55,6% odpowiedzi. Utrzymanie się stanu bezrobocia na dotychczasowym poziomie przewidywało 36,0% pracodawców (tabela 19).

Tabela 19

Przypuszczenia pracodawców na temat stopy bezrobocia w najbliższym okresie

Bezrobocie w powiecie	Powiaty		Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Znacznie się zmniejszy	8	11,8	1	1,5	11	8,1	20	7,4		
Zmniejszy się umiarkowanie	24	35,3	29	42,6	60	44,1	113	41,5		
Utrzyma się na dotychczasowym poziomie	22	32,4	32	47,0	44	32,3	98	36,0		
Zwiększy się	2	2,9	0	0,0	2	1,5	4	1,5		
Znacznie się zwiększy	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0		
Trudno powiedzieć	10	14,7	5	7,4	19	14,0	34	12,5		
Brak odpowiedzi	2	2,9	1	1,5	0	0,0	3	1,1		
Ogółem	68	100,0	68	100,0	136	100,0	272	100,0		

W porównaniu z poprzednim badaniem zmniejszył się odsetek firm przewidujących spadek bezrobocia, natomiast znacznie wzrósł odsetek przedsiębiorców przewidujących stabilizację stopy bezrobocia.

Pracodawcy, którzy mieli problemy ze znalezieniem pracowników, jako główne trudności wymienili: brak kandydatów z odpowiednimi kwalifikacjami oraz zbyt wygórowane oczekiwania płacowe kandydatów.

Głównymi barierami wzrostu zatrudnienia są: ogólnie niski poziom kapitału ludzkiego bezrobotnych i wyższe od proponowanych oczekiwania płacowe.

Część przedsiębiorców podczas wypełniania ankiet stwierdziła, że ich zdaniem bezrobocia nie ma, a podawana oficjalnie stopa bezrobocia nie ma potwierdzenia na rzeczywistym rynku pracy.

7.2. Bezrobocie w opiniach bezrobotnych

Większość bezrobotnych (61,7%) stwierdziła, że trudno lub bardzo trudno jest znaleźć pracę w powiecie zamieszkania. Największe przekonanie o trudnym dostępie do pracy wyrażali bezrobotni z powiatu stołecznego (66,7% odpowiedzi). Natomiast najbardziej optymistyczni co do perspektywy znalezienia pracy są bezrobotni z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia, przy czym co trzeci respondent (32,7%) z tych powiatów stwierdził, że łatwo jest znaleźć pracę. W Warszawie, gdzie stopa bezrobocia jest bardzo niska i wynosi 3,1%, pogląd taki wyraziło jedynie 23,8% ankietowanych.

Tabela 20

Przy założeniu bezrobotnych na temat możliwości znalezienia pracy w powiecie według powiatu zamieszkania

Kategorie	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Bardzo łatwo jest znaleźć pracę	6	5,6	6	5,6	0	0,0	12	4,7
Raczej łatwo jest znaleźć pracę	23	21,5	29	27,1	10	23,8	62	24,2
Raczej trudno jest znaleźć pracę	48	44,9	47	43,9	18	42,9	113	44,1
Bardzo trudno jest znaleźć pracę	17	15,9	18	16,8	10	23,8	45	17,6
Trudno powiedzieć	13	12,1	7	6,6	4	9,5	24	9,4
Ogółem	107	100,0	107	100,0	42	100,0	256	100,0

Taki rozkład odpowiedzi jest zaskakujący, zważywszy, że największymi pesymistami są bezrobotni z powiatów o najniższej stopie bezrobocia, a największymi optymistami bezrobotni z powiatów o najwyższej stopie bezrobocia. Świadczyć on może zarówno o niskim poziomie kapitału ludzkiego bezrobotnych z powiatu stołecznego, jak i o względnie wysokim poziomie zatrudnienia w „szarej strefie”, na terenie badanych powiatów o wysokiej stopie bezrobocia.

Również zastanawiający jest rozkład odpowiedzi na temat stopnia trudności znalezienia pracy, gdy analizujemy odpowiedzi respondentów w podziale według czasu pozostawania na bezrobociu. Najgorzej oceniają możliwości znalezienia pracy osoby pozostające bez pracy od 7 do 12 miesięcy (71,5% z nich uważa, że trudno lub bardzo trudno znaleźć pracę, a 21,4% uważa, że raczej łatwo lub bardzo łatwo). Większymi od nich optymistami są osoby długotrwale bezrobotne (62,3% uważa, że trudno, a 26,8%, że łatwo znaleźć pracę).

Najbardziej pesymistycznie możliwość znalezienia pracy oceniają osoby z wykształceniem wyższym (66,7%). Podobnie jak w poprzedniej edycji badań, osoby najlepiej wykształcone wśród bezrobotnych mają największe kłopoty ze znalezieniem satysfakcjonującej pracy. Najczęściej wymienianą przyczyną utrudniającą znalezienie pracy był brak ofert pracy w posiadanym zawodzie. Pomimo tak negatywnych opinii na temat możliwości znalezienia pracy w powiecie, ze strony osób z wyższym wykształceniem, właśnie ta kategoria bezrobotnych najczęściej deklaruje, że znajdzie pracę na zasadzie umowy o pracę w ciągu najbliższych 6 miesięcy (50,0% odpowiedzi). W całej populacji ankietowanych uważa tak 33,6% osób, przeciwnego zdania jest 25,4% respondentów, 41,0% nie ma zdania na ten temat. Obok osób bezrobotnych z wyższym wykształceniem, największy optymizm odnośnie własnej perspektywy znalezienia pracy, przejawiali bezrobotni z powiatów o niskim bezrobociu (45,8%) oraz osoby krótkotrwale bezrobotne (47,4%). Najgorzej własną szansę znalezienia pracy w ciągu najbliższych 6 miesięcy oceniali bezrobotni z powiatów o wysokim bezrobociu – 36,4% oraz bezrobotni przebywający na bezrobociu od 7 do 12 miesięcy (28,6%).

Większość bezrobotnych (52,0%) oceniała swoją sytuację życiową jako „taką sobie”. Najgorzej, jako złą i bardzo złą, oceniali ją respondenci z m.st. Warszawy – 38,1% (23,4% w całej próbie bezrobotnych), natomiast najlepiej bezrobotni z wyższym wykształceniem – 41,7% oraz osoby przebywające od 1 do 6 miesięcy na bezrobociu – 39,5% (24,6% odpowiedzi w całej próbie).

Zdania respondentów na temat słuszności korzystania przez bezrobotnych z zasiłków z urzędów pracy i ośrodków pomocy społecznej są podzielone. 35,5% ankietowanych uważała, że wszystkim osobom pobierającym zasiłki pomoc ta się należy, odmiennego zdania było 32,0% respondentów. W porównaniu z poprzednią edycją badań zmniejszył się odsetek osób przekonanych o słuszności pobierania zasiłków przez wszystkich uprawnionych (w maju zdanie takie wyrażało 43,1% ankietowanych bezrobotnych). Respondenci twierdzący, że nie wszyscy bezrobotni słusznie pobierają zasiłki, najczęściej uważali, że osoby te pracują „na czarno” (73,2% wskazań). Ponad połowa badanych bezrobotnych (55,9%) szacowała, że spośród osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy średnio 40,0% pracuje nielegalnie.

Co drugi respondent (51,2%) uważa, że osoby, które nie zamierzają ani szukać ani podjąć legalnej pracy rejestrują się w urzędach pracy jako bezrobotni. Udział takich osób wśród wszystkich bezrobotnych określono na 27,6%. W ocenie naszych respondentów głównymi przyczynami takich zachowań bezrobotnych są: praca „na czarno” i rejestrowanie się wyłącznie w celu nabycia ubezpieczenia społecznego.

Zdecydowana większość (81,9%) ankietowanych bezrobotnych byłaby gotowa podjąć pracę, gdyby miała się ona rozpocząć w ciągu najbliższego tygodnia. Grupą najbardziej mobilną pod tym względem są bezrobotni z powiatu stołecznego (85,7%) oraz bezrobotni pozostający bez pracy od 7 do 12 miesięcy (85,7%). Najmniejszą gotowość do podjęcia pracy wyraziły osoby z wykształceniem wyższym (25,0% z nich nie zdecydowałoby się na podjęcie takiej pracy).

Bezrobotni zapytani o swoje preferencje w hipotetycznej sytuacji, gdyby pojawiła się możliwość otrzymania preferencyjnego kredytu na założenie małego przedsiębiorstwa lub oferta pracy najemnej, najczęściej wybierali: założenie własnego przedsiębiorstwa – 30,5% oraz pracę w dużej firmie państwowej – 28,5%. Bezrobotni z wyższym i średnim wykształceniem najchętniej założyliby własne przedsiębiorstwo (odpowiedni 37,5% i 32,9%), a bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym wybraliby pracę w dużym przedsiębiorstwie państwowym (32,1%).

Możliwość założenia własnej firmy za preferencyjny kredyt cieszyłaby się największą popularnością w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia, natomiast praca w dużej państwowej firmie byłaby najchętniej wybierana w powiecie stołecznym (tabela 21).

Tabela 21
Preferencje bezrobotnych w sytuacji możliwości otrzymania kredytu na założenie małego przedsiębiorstwa lub otrzymania oferty pracy najmniej

Kategorie	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Praca w dużym przedsiębiorstwie państwowym	25	23,4	30	28,0	18	42,8	73	28,5
Praca w dużym przedsiębiorstwie prywatnym	11	10,3	5	4,7	0	0,0	16	6,3
Praca w małym przedsiębiorstwie państwowym	10	9,3	11	10,3	5	11,9	26	10,1
Praca w małym przedsiębiorstwie prywatnym	22	20,6	8	7,5	7	16,7	37	14,4
Założenie własnego przedsiębiorstwa	27	25,2	44	41,1	7	16,7	78	30,5
Praca w administracji państwowej lub samorządowej	9	8,4	7	6,5	5	11,9	21	8,2
Inne	3	2,8	0	0,0	0	0,0	3	1,2
Brak odpowiedzi	0	0,0	2	1,9	0	0,0	2	0,8
Ogółem	107	100,0	107	100,0	42	100,0	256	100,0

Jako formy poprawy swojej sytuacji bezrobotni wskazali (respondent miał możliwość wskazania trzech odpowiedzi): poszukiwanie satysfakcjonującej finansowo pracy – 48,0%, poszukiwanie jakiegokolwiek pracy – 43,8% i podejmowanie pracy dorywczej – 39,5%. Podobnych odpowiedzi udzielili respondenci w poprzedniej edycji badań zarówno pod względem częstości odpowiedzi, jak i ich kolejności.

Większa niż poprzednio liczba respondentów stwierdziła, że powiatowe urzędy pracy przedstawiły im oferty zatrudnienia. Propozycje pracy otrzymało 32,4% badanych bezrobotnych (spadek o 8,8 pkt proc. w stosunku do wyników poprzedniego badania). Najczęściej oferty pracy otrzymywały osoby z powiatów o niskim bezrobociu (43,9%), ze średnim wykształceniem (35,5%) oraz długotrwale bezrobotne (38,4%). Spośród bezrobotnych, którym przedstawiono oferty pracy 50,6% skontaktowała się z firmą, lecz nie zostało zatrudnionych.

Według opinii bezrobotnych, najważniejszymi czynnikami utrudniającymi w dużym i średnim stopniu znalezienie pracy są: brak znajomości, „układów”, zbyt niskie zarobki oferowane przez pracodawców oraz brak satysfakcjonujących finansowo ofert pracy w pobliżu miejsca zamieszkania. Główną przyczyną, utrudniającą znalezienie pracy osobom legitymującym się wykształceniem wyższym, jest brak propozycji pracy w swoim zawodzie blisko miejsca zamieszkania. Dla pozostałych osób bezrobotnych (z wykształceniem średnim, zawodowym i niższym) największą przeszkodą w znalezieniu pracy jest brak znajomości, „układów”.

7.3. Podsumowanie

W opiniach pracodawców stopa bezrobocia będzie ulegała dalszemu obniżeniu. Najczęściej twierdzą tak przedsiębiorcy z powiatu stołecznego, w którym stopa bezrobocia jest bardzo niska. Pracodawcy mają duże problemy z rekrutacją nowych pracowników.

Głównymi barierami wzrostu zatrudnienia są: niski poziom kwalifikacji bezrobotnych i zbyt wysokie zdaniem pracodawców oczekiwania finansowe kandydatów do pracy.

Większość bezrobotnych twierdzi, że trudno jest znaleźć pracę. Najczęściej sądzą tak bezrobotni z powiatu stołecznego. Co trzeci bezrobotny uważa jednak, że znajdzie pracę. Wśród osób z wyższym wykształceniem uważa tak połowa respondentów.

Załącznik 1

Halina Piotrowska

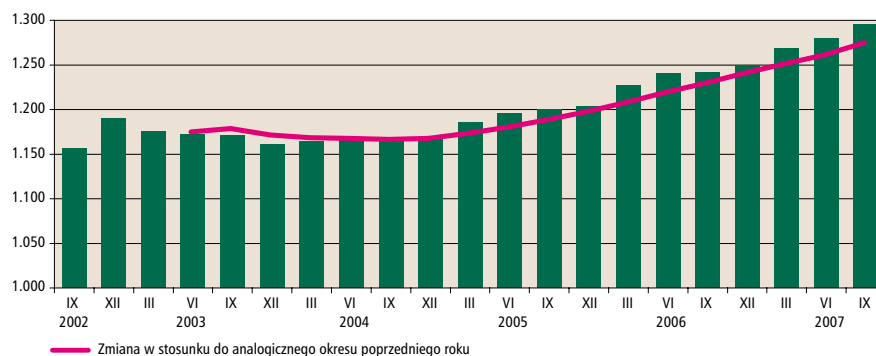
Rynek pracy w województwie mazowieckim i badanych powiatach (według danych statystycznych)

Województwo mazowieckie jest regionem o największych w Polsce przestrzennych dysproporcjach rozwoju społeczno-gospodarczego. Można je podzielić na dwa obszary: metropolitalny warszawski – o najwyższym stopniu rozwoju gospodarczego w Polsce oraz pozostałą część województwa – charakteryzującą się wskaźnikami rozwoju ekonomicznego znacznie poniżej średniej krajowej, a także występowaniem rejonów o skrajnie niskim poziomie rozwoju gospodarczego.

Na koniec listopada 2007 r. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w województwie mazowieckim wynosiło 1 270,8 tys. osób i było o 6,0% wyższe niż przed rokiem.

Wykres 1

Pracujący w sektorze przedsiębiorstw w województwie mazowieckim (w tys. osób)

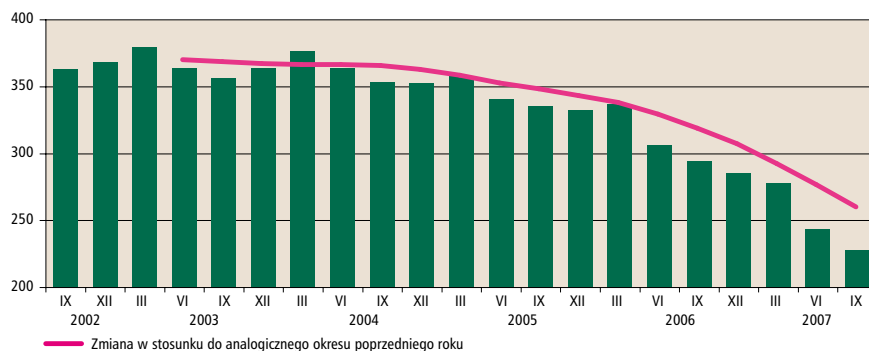

Źródło: „Biuletyn statystyczny województwa mazowieckiego” – Urząd Statystyczny w Warszawie.

Na koniec listopada 2007 r. liczba bezrobotnych na Mazowszu wynosiła 218,4 tys. osób, co stanowiło 12,7% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w Polsce. W stosunku do analogicznego okresu 2006 r. liczba bezrobotnych na Mazowszu spadła o 23,4%.

Spadek liczby bezrobotnych odnotowany został również w analizowanych powiatach. W ujęciu procentowym największy spadek miał miejsce w powiecie grodziskim (o 37,9%), najmniejszy (o 14,4%) w powiecie radomskim ziemskim (tabela 1).

Wykres 2
Bezrobotni w województwie mazowieckim (w tys. osób)

Źródło: „Biuletyn statystyczny województwa mazowieckiego” – Urząd Statystyczny w Warszawie.

Tabela 1
Liczba bezrobotnych

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych wg stanu na 30 XI 2007 r. (w tys.)	Dynamika (w %)	
		30 XI 2006 = 100	30 XI 2005 = 100
Kraj	1 719,4	75,2	63,2
Województwo	218,4	76,6	66,2
Powiat grodziski	1,2	62,1	40,4
Powiat piaseczyński	3,4	78,5	65,8
Powiat radomski grodzki	19,7	82,9	74,7
Powiat radomski ziemski	14,9	85,6	78,5
M.st. Warszawa	33,1	65,8	55,8

Źródło: „Bezrobocie w województwie mazowieckim”, Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie; „Bezrobocie rejestrowane w Polsce”, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Zarówno w województwie, jak i w badanych powiatach systematycznie spada stopa bezrobocia. Na koniec listopada 2007 r. na Mazowszu wynosiła ona 9,1% i była niższa o 2,7 pkt proc. niż w analogicznym okresie 2006 r. Największy spadek stopy bezrobocia (o 3,6 pkt proc.) odnotowano w powiecie radomskim ziemskim – powiecie o wysokim bezrobociu. W porównaniu z listopadem 2005 r. największy spadek stopy bezrobocia (o 7,0 pkt proc.) odnotowano w powiecie grodziskim – powiecie o niskim bezrobociu (tabela 2).

Tabela 2
Stopa bezrobocia

Wyszczególnienie	Stopa bezrobocia wg stanu na 30 XI		
	2005	2006	2007
Kraj	17,3	14,8	11,2
Województwo	13,7	11,8	9,1
Powiat grodziski	11,9	7,9	4,9
Powiat piaseczyński	9,1	7,4	5,8
Powiat radomski grodzki	27,5	25,3	21,8
Powiat radomski ziemski	33,6	31,4	27,8
M.st. Warszawa	5,7	4,7	3,1

Źródło: „Bezrobocie w województwie mazowieckim”, Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie, „Bezrobocie rejestrowane w Polsce”, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Najliczniejszą grupą wiekową bezrobotnych zarejestrowanych w końcu września 2007 r. na Mazowszu były osoby w wieku od 25 do 34 lat, które stanowiły 28,1% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych. Najwyższy odsetek bezrobotnych w tym przedziale wiekowym (29,9%) występował w powiecie radomskim ziemskim, najniższy (25,6%) w powiecie grodziskim (tabela 3).

Tabela 3
Struktura bezrobotnych według wieku – stan na 30 IX 2007 r.

Wyszczególnienie	Struktura bezrobotnych według wieku					
	do 24	25 -34	35 – 44	45 – 54	55 – 59	60 – 64
Województwo						
a) w liczbach	41 744	64 019	42 973	57 995	17 453	4 012
b) wskaźnik struktury (w %)	18,3	28,1	18,8	25,4	7,6	1,8
Powiat grodziski						
a) w liczbach	218	309	213	293	131	43
b) wskaźnik struktury (w %)	18,1	25,6	17,6	24,3	10,9	3,6
Powiat piaseczyński						
a) w liczbach	470	955	633	1 000	345	108
b) wskaźnik struktury (w %)	13,4	27,2	18,0	28,5	9,8	3,1
Powiat radomski grodzki						
a) w liczbach	2 814	5 755	4 503	5 790	1 420	305
b) wskaźnik struktury (w %)	13,7	28,0	21,9	28,1	6,9	1,5
Powiat radomski ziemski						
a) w liczbach	3 042	4 491	3 235	3 336	758	150
b) wskaźnik struktury (w %)	20,3	29,9	21,5	22,2	5,0	1,0
M.st. Warszawa						
a) w liczbach	3 109	9 602	6 484	11 971	4 625	1 296
b) wskaźnik struktury (w %)	8,4	25,9	17,5	32,3	12,5	3,5

Źródło: „Bezrobocie w województwie mazowieckim” – Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie.

Problemem województwa jest również wysoki odsetek bezrobotnych powyżej 50 roku życia, który we wrześniu 2007 r. wynosił 23,1%, a w listopadzie 2007 r. – 23,5% ogółu bezrobotnych. Spośród badanych powiatów zjawisko to najsilniej dotyka Warszawę, gdzie osoby po 50 roku życia we wrześniu 2007 r. stanowiły 29,2%, natomiast w listopadzie 2007 r. 36,7% bezrobotnych.

W strukturze bezrobotnych według wykształcenia przeważają osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (31,3% ogółu). Największy ich odsetek odnotowano w powiecie piaseczyńskim – 38,1%, najmniejszy w m.st. Warszawa – 27,0%. Wykształcenie poniżej średniego posiadało 60,4% ogółu bezrobotnych. Najmniej liczną populację bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem wyższym – 7,4% ogółu. Ich odsetek był najwyższy w Warszawie i wynosił 14,9% ogółu bezrobotnych (tabela 4).

Tabela 4
Struktura bezrobotnych według wykształcenia – stan na 30 IX 2007 r.

Wyszczególnienie	Struktura bezrobotnych według wykształcenia				
	wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej
Województwo					
a) w liczbach	16 878	51 964	21 543	66 378	71 433
b) wskaźnik struktury (w %)	7,4	22,8	9,4	29,1	31,3
powiat grodziski					
a) w liczbach	93	264	138	288	424
b) wskaźnik struktury (w %)	7,7	21,9	11,4	23,9	35,1
powiat piaseczyński					
a) w liczbach	333	757	251	832	1 338
b) wskaźnik struktury (w %)	9,5	21,6	7,1	23,7	38,1
powiat radomski grodzki					
a) w liczbach	1 725	4 347	1 897	6 143	6 475
b) wskaźnik struktury (w %)	8,4	21,1	9,2	29,8	31,5
powiat radomski ziemski					
a) w liczbach	735	3 003	1 085	5 022	5 167
b) wskaźnik struktury (w %)	4,9	20,0	7,2	33,5	34,4
m.st. Warszawa					
a) w liczbach	5 517	10 339	3 748	7 461	10 022
b) wskaźnik struktury (w %)	14,9	27,9	10,1	20,1	27,0

Źródło: „Bezrobocie w województwie mazowieckim”, Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie.

Pod względem czasu pozostawania bez pracy przeważały osoby o stażu bezrobotnego dłuższym niż 12 miesięcy. Stanowiły one 52,4% ogółu populacji. Najwyższy odsetek długotrwale bezrobotnych cechował powiat radomski grodzki – 58,4%, najniższy powiat grodziski – 25,3%. Liczną grupę stanowili również bezrobotni pozostający bez pracy przez okres do 6 miesięcy – 31,9%, przy czym w powiecie grodziskim ich odsetek był najwyższy i wynosił 59,1% (tabela 5).

Tabela 5
Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy – stan na 30 IX 2007 r.

Wyszczególnienie	Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy		
	do 6 miesięcy	od 6 do 12 miesięcy	ponad 12 miesięcy
Województwo			
a) w liczbach	72 754	35 769	119 673
b) wskaźnik struktury (w %)	31,9	15,7	52,4
powiat grodzki			
a) w liczbach	714	188	305
b) wskaźnik struktury (w %)	59,2	15,6	25,3
powiat piaseczyński			
a) w liczbach	1 404	554	1 553
b) wskaźnik struktury (w %)	40,0	15,8	44,2
powiat radomski grodzki			
a) w liczbach	5 455	3 099	12 033
b) wskaźnik struktury (w %)	26,5	15,1	58,5
powiat radomski ziemski			
a) w liczbach	4 031	2 357	8 624
b) wskaźnik struktury (w %)	26,9	15,7	57,5
m.st. Warszawa			
a) w liczbach	12 268	6 033	18 786
b) wskaźnik struktury (w %)	33,1	16,3	50,7

Źródło: „Bezrobocie w województwie mazowieckim”, Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie.

W okresie I – XI 2007 r. powiatowe urzędy pracy z Mazowsza pozyskały 121,5 tys. ofert pracy, o 16,9% więcej niż w analogicznym okresie 2006 r. Oprócz powiatu grodzkiego, gdzie liczba zgłoszonych ofert pracy zmniejszyła się (o 12,8%), w pozostałych powiatach nastąpił jej wzrost. Największy procentowy wzrost liczby ofert pracy miał miejsce w m.st. Warszawa – o 40,2% (tabela 6).

Tabela 6
Oferty pracy zgłoszone do powiatowych urzędów pracy

Wyszczególnienie	Oferty pracy zgłoszone w okresie I – XI 2007	Dynamika (w %)	
		I – XI 2006 = 100	I – XI 2005 = 100
Województwo	121 547	116,9	153,0
Powiat grodzki	1 637	87,2	304,8
Powiat piaseczyński	4 068	122,9	160,7
Powiat radomski grodzki	5 296	118,2	133,9
Powiat radomski ziemski	4 092	111,0	149,3
M.st. Warszawa	36 064	140,2	206,0

Źródło: „Bezrobocie w województwie mazowieckim”, Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie.

Załącznik 2

Halina Piotrowska

Charakterystyka próby badawczej pracodawców

Badania terenowe rynku pracy zostały przeprowadzone w pięciu powiatach województwa mazowieckiego: w powiatach o niskiej stopie bezrobocia, tj. w powiecie grodzkim i powiecie piaseczyńskim (stopy bezrobocia w listopadzie 2007 r. wynosiły odpowiednio: 4,9% i 5,8%), powiatach o wysokiej stopie bezrobocia, tj. w powiecie radomskim grodzkim i powiecie radomskim ziemskim (stopy bezrobocia – 21,8% i 27,8%) oraz w powiecie stołecznym – w m.st. Warszawa (3,1%).

Kryteriami doboru przedsiębiorstw w wybranych powiatach były: rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej (według klasyfikacji PKD) oraz wielkość zatrudnienia w przedsiębiorstwie.

Wielkość próby badawczej wyniosła 272 przedsiębiorstwa, w tym 68 przedsiębiorstw (25,0%) pochodziło z powiatów o niskiej stopie bezrobocia, 68 przedsiębiorstw (25,0%) z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia i 136 (50,0%) z powiatu stołecznego.

Pod względem rodzaju prowadzonej działalności próba badawcza przedsiębiorstw przedstawiała się następująco: z przemysłu 36 firm (13,2% populacji próby), z budownictwa 32 (11,8%), z handlu i napraw 101 (37,1%) oraz z pozostałych usług 103 (37,9%). Do pozostałych usług zaliczono usługi rynkowe obejmujące: „Hotele i restauracje”, „Transport, gospodarkę magazynową i łączność”, „Pośrednictwo finansowe”, „Obsługę nieruchomości, wynajem, naukę i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej” oraz „Pozostałą działalność usługową komunalną, społeczną i indywidualną”.

Próba przedsiębiorstw pod względem wielkości zatrudnienia miała następujący rozkład: 114 przedsiębiorstw (41,9% próby) stanowiły mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające od 1 do 9 pracowników, 92 (33,8%) firmy małe, zatrudniające od 10 do 49 pracowników, 41 (15,1%) średnie przedsiębiorstwa zatrudniające od 50 do 249 osób i 25 (9,2%) duże firmy liczące od 250 pracowników.

Na koniec 2006 r. 87,1% ogółu badanych przedsiębiorstw osiągnęło zysk. Strata została odnotowana w 7,7% ankietowanych firm. Wynik finansowy w pobliżu zera zanotowało 5,2% przedsiębiorstw. Największy odsetek firm (95,6%), które wykazały zysk odnotowano w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia, a najwięcej firm, które poniosły stratę pochodziło z powiatu stołecznego (11,8%) (tabela 7).

Tabela 7
Rozkład odpowiedzi na temat wyniku finansowego – według powiatów

Powiaty Wynik finansowy	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zysk	63	92,6	65	95,6	109	80,1	237	87,1
Strata	4	5,9	1	1,5	16	11,8	21	7,7
Wynik finansowy w pobliżu zera	1	1,5	2	2,9	11	8,1	14	5,2
Ogółem	68	100,0	68	100,0	136	100,0	272	100,0

Analizując badane firmy pod względem branży najwięcej firm osiągających zysk (93,8%) było w budownictwie. Największy odsetek firm, które poniosły stratę odnotowano w firmach z branży pozostałe usługi (11,6%) (tabela 8).

Tabela 8
Rozkład odpowiedzi na temat wyniku finansowego – według branż

Branża Wynik finansowy	Przemysł		Budownictwo		Handel i naprawy		Pozostałe usługi		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zysk	32	88,9	30	93,8	92	91,0	83	80,6	237	87,1
Strata	3	8,3	1	3,1	5	5,0	12	11,6	21	7,7
Wynik finansowy w pobliżu zera	1	2,8	1	3,1	4	4,0	8	7,8	14	5,2
Ogółem	36	100,0	32	100,0	101	100,0	103	100,0	272	100,0

Rozpatrując przedsiębiorstwa pod względem liczby zatrudnionych najwięcej (93,4%) firm, które odnotowały zysk to firmy zatrudniające od 10 do 49 pracowników. Najwięcej (16,0%) firm, które poniosły stratę stanowią firmy duże zatrudniające od 250 osób (tabela 9).

Tabela 9
Rozkład odpowiedzi na temat wyniku finansowego – według wielkości zatrudnienia

Wynik finansowy	Liczba zatrudnionych		Do 9		Od 10 do 49		Od 50 do 249		250 i powyżej		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zysk	94	82,5	86	93,4	37	90,2	20	80,0	237	87,1		
Strata	11	9,6	3	3,3	3	7,3	4	16,0	21	7,7		
Wynik finansowy w pobliżu zera	9	7,9	3	3,3	1	2,5	1	4,0	14	5,2		
Ogółem	114	100,0	92	100,0	41	100,0	25	100,0	272	100,0		

Wśród ankietowanych respondentów 15,8% przedsiębiorstw kieruje swoje usługi i towary na eksport. Najwięcej eksportujących firm (23,5%) odnotowano w powiatach o niskiej stopie bezrobocia, najmniej (5,9%) w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia (tabela 10).

Tabela 10
Rozkład odpowiedzi na temat eksportu – według powiatów

Eksport	Powiaty	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	
Eksporterzy	16	23,5	4	5,9	23	16,9	43	15,8	
Firmy nieeksportujące	52	76,5	64	94,1	112	82,4	228	83,8	
Brak odpowiedzi	0	0,0	0	0,0	1	0,7	1	0,4	
Ogółem	68	100,0	68	100,0	136	100,0	272	100,0	

Analizując odpowiedzi firm pod względem branży, w jakiej działają najczęściej eksporterów (47,2%) odnotowano w przemyśle, najmniej (3,1%) w budownictwie (tabela 11).

Tabela 11
Rozkład odpowiedzi na temat eksportu – według branż

Eksport	Branża	Przemysł		Budownictwo		Handel i naprawy		Pozostałe usługi		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	
Eksporterzy	17	47,2	1	3,1	14	13,9	11	10,7	43	15,8	
Firmy nieeksportujące	19	52,8	31	96,9	86	85,1	92	89,3	228	83,8	
Brak odpowiedzi	0	0,0	0	0,0	1	1,0	0	0,0	1	0,4	
Ogółem	36	100,0	32	100,0	101	100,0	103	100,0	272	100,0	

Rozpatrując przedsiębiorstwa pod względem liczby zatrudnionych najwięcej (29,3%) firm, które kierowały swoje usługi i towary na eksport, to średnie przedsiębiorstwa zatrudniające od 50 do 249 pracowników, najmniej eksporterów (9,6%) odnotowano wśród mikroprzedsiębiorstw, zatrudniających do 9 pracowników (tabela 12).

Tabela 12
Rozkład odpowiedzi na temat eksportu – według wielkości zatrudnienia

Liczba zatrudnionych	Do 9		Od 10 do 49		Od 50 do 249		250 i powyżej		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Eksporterzy	11	9,6	13	14,1	12	29,3	7	28,0	43	15,8
Firmy nieeksportujące	103	90,4	79	85,9	28	68,3	18	72,0	228	83,8
Brak odpowiedzi	0	0,0	0	0,0	1	2,4	0	0,0	1	0,4
Ogółem	114	100,0	92	100,0	41	100,0	25	100,0	272	100,0

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na koniec III kwartału 2007 r. w ankietowanych przedsiębiorstwach wynosiło 2 595 zł. Najwyższe (w wysokości 3 041 zł) otrzymywali pracownicy zatrudnieni w powiecie stołecznym, najniższe (1 741 zł) zatrudnieni w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia.

Analizując badane przedsiębiorstwa pod względem branży najwyższe przeciętne wynagrodzenie brutto (w wysokości 2 886 zł) wypłacano pracownikom zatrudnionym w przemyśle, najniższe (2 107 zł) zatrudnionym w budownictwie.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, o którym informowały ankietowane firmy wzrasta wraz z liczbą zatrudnionych. Najwyższe wynagrodzenie w wysokości 3 414 zł oferowały duże przedsiębiorstwa zatrudniające od 250 osób. Najniższe wynagrodzenie oferowane pracownikom w wysokości 2 080 zł wskazały mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników. Takiej zależności nie obserwowano w poprzedniej edycji badań.

Załącznik 3

Grażyna Gawryszewska

Charakterystyka próby badawczej bezrobotnych

Badaniami zostali objęci bezrobotni zarejestrowani w urzędach pracy w pięciu wytypowanych powiatach: w m.st. Warszawa, charakteryzującym się najniższym bezrobociem na Mazowszu (3,1%), powiecie grodziskim i piaseczyńskim, reprezentującymi grupę powiatów o niskiej stopie bezrobocia (odpowiednio 4,9% i 5,8%) oraz powiecie radomskim grodzkim (m. Radom) i powiecie radomskim ziemskim, reprezentującymi powiaty o wysokiej stopie bezrobocia (odpowiednio 21,8% i 27,8%).

Próba liczyła 256 bezrobotnych, w tym: w m.st. Warszawa 42 (16,4% ogółu), w powiatach: grodziskim i piaseczyńskim – 107 (41,8%) oraz w powiatach radomskich: grodzkim i ziemskim – 107 (41,8%).

Dobór próby miał charakter celowo-warstwowy. Reprezentowane były trzy podstawowe kategorie bezrobotnych, które zostały wyodrębnione ze względu na okres pozostawania bez pracy: do 6 miesięcy, od 7 do 12 miesięcy oraz 13 miesięcy i więcej (długotrwale bezrobotni). Najliczniejszą grupą ankietowanych (53,9%) były osoby mające status bezrobotnego 13 miesięcy i więcej. W drugiej kolejności znajdowała się grupa bezrobotnych pozostających bez pracy do 6 miesięcy (29,7%). Najmniej liczną grupę bezrobotnych stanowiły osoby pozostające na bezrobociu od 7 do 12 miesięcy – 16,4% ankietowanych (tabela 13).

Tabela 13
Bezrobotni objęci badaniami ankietowymi według okresu pozostawania na bezrobociu – w poszczególnych powiatach

Powiaty / Kategorie	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Do 6 m-cy	32	29,9	32	29,9	12	28,6	76	29,7
Od 7 do 12 m-cy	18	16,8	18	16,8	6	14,3	42	16,4
13 m-cy i więcej	57	53,3	57	53,3	24	57,1	138	53,9
Ogółem	107	100,0	107	100,0	42	100,0	256	100,0

Kolejnym kryterium doboru próby brany pod uwagę było wykształcenie. Wśród badanych bezrobotnych najliczniejszą grupę stanowili bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym (60,9%). Najmniej ankietowanych (9,4%) było w grupie posiadającej wykształcenie wyższe (tabela 14).

Tabela 14
Bezrobotni objęci badaniami ankietowymi według wykształcenia – w poszczególnych powiatach

Kategorie	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Cała próba badawcza	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Wyższe	10	9,3	10	9,3	4	9,5	24	9,4
Średnie	32	29,9	32	29,9	12	28,6	76	29,7
Zasadnicze zawodowe i niższe	65	60,8	65	60,8	26	61,9	156	60,9
Ogółem	107	100,0	107	100,0	42	100,0	256	100,0

Najliczniejszą grupą wiekową wśród bezrobotnych były osoby między 25 a 34 rokiem życia – 31,2% ankietowanych, najmniej liczną osoby od 60 lat – 1,2% (tabela 15).

Tabela 15
Struktura wieku bezrobotnych objętych badaniami

Wiek	Liczba odpowiedzi	% wskazań
18–24	44	17,2
25–34	80	31,2
35–44	55	21,5
45–54	59	23,0
55–59	14	5,5
60 i więcej	3	1,2
Brak odpowiedzi	1	0,4
Ogółem	256	100,0

Kobiety stanowiły 57,0% ogółu respondentów, mężczyźni 43,0%.

Zdecydowana większość respondentów (91,8%) była członkami wieloosobowych gospodarstw domowych. Gospodarstwa domowe ponad połowy (52,0%) badanych bezrobotnych liczyły 4 i więcej osób.

Przeciętne deklarowane łączne dochody netto gospodarstw domowych respondentów wynosiły 2 053 zł.

Blisko połowa ankietowanych bezrobotnych (48,1%) deklarowała dochody gospodarstwa domowego nieprzekraczające 1 500 zł (tabela 16).

Tabela 16
Łączne dochody netto gospodarstw domowych ankietowanych bezrobotnych
we wrześniu 2007 r.

Łączne dochody gospodarstwa domowego (w zł netto)	Liczba odpowiedzi	% wskazań
0 – 500	21	8,2
501 – 1000	48	18,8
1 001 – 1 500	54	21,1
1 501 – 2 000	51	19,9
2 001 – 2 500	23	9,0
2 501 – 3 000	22	8,6
Powyżej 3 000	31	12,1
Brak odpowiedzi	6	2,3
Ogółem	256	100,0

Podstawowym źródłem dochodów gospodarstw domowych ankietowanych bezrobotnych było wynagrodzenie za stałą pracę w kraju (27,1% wskazań). W dalszej kolejności dochody gospodarstw domowych pochodziły z: pracy dorywczej w kraju (17,3% wskazań), zasiłku dla bezrobotnych w kraju (10,7% wskazań), emerytury (9,9% wskazań) oraz zasiłku z pomocy społecznej w kraju (8,0% wskazań). Pojawili się też respondenci, dla których źródłem dochodu ich gospodarstwa domowego były środki uzyskane za granicą m.in. z prowadzonej tam działalności gospodarczej, wynagrodzeń za pracę stałą i dorywczą oraz zasiłków dla bezrobotnych i z pomocy społecznej (tabela 17; respondent mógł udzielić dowolną liczbę odpowiedzi).

Tabela 17
Źródła dochodów gospodarstw domowych ankietowanych bezrobotnych

Źródła dochodów	Liczba odpowiedzi	% wskazań
Emerytura	48	9,9
Renta inwalidzka, renta rodzinna	37	7,6
Zasilek z pomocy społecznej w kraju	39	8,0
Zasilek z pomocy społecznej za granicą	1	0,2
Zasilek dla bezrobotnych w kraju	52	10,7
Zasilek dla bezrobotnych za granicą	3	0,6
Alimenty	9	1,8
Wynagrodzenie za stałą pracę w kraju	132	27,1
Wynagrodzenie za stałą pracę za granicą	10	2,1
Wynagrodzenie za pracę dorywczą w kraju	84	17,3
Wynagrodzenie za pracę dorywczą za granicą	5	1,0
Dochody z prowadzonej działalności gospodarczej w kraju	8	1,6
Dochody z prowadzonej działalności gospodarczej za granicą	8	1,6
Dochody z gospodarstwa rolnego	19	3,9
Stypendium	13	2,7
Inne dochody	19	3,9

Osobą utrzymującą gospodarstwo domowe bezrobotnego był głównie współmałżonek (43,0% wskazań) lub rodzice (29,3% wskazań), (tabela 18).

Tabela 18
Osoby w największym stopniu utrzymujące gospodarstwo domowe ankietowanych bezrobotnych

Kategoria	Liczba odpowiedzi	% wskazań
Bezrobotny respondent	57	22,3
Współmałżonek	110	43,0
Dzieci	5	1,9
Rodzice	75	29,3
Rodzeństwo	5	1,9
Dziadkowie	0	0,0
Krewni, powinowaci	2	0,8
Inne osoby	2	0,8
Ogółem	256	100,0

Załącznik 4

Alicja Konopacka

Ceny i marże na sprzedaży towarów i usług

Ceny

Wzrost cen produktów lub usług (stanowiących podstawowy przedmiot działalności przedsiębiorstwa) w okresie najbliższych 6 miesięcy przewiduje 41,2% ankietowanych pracodawców. Najwięcej wskazań wśród respondentów, którzy spodziewają się wzrostu cen odnotowano w branży handel i naprawy (46,5%) oraz w mikroprzedsiębiorstwach (49,1%). Prognozowany przez respondentów wzrost cen wynosi średnio 10,8%, przy czym największy wzrost (14,3%) przewidują firmy z branży pozostałe usługi.

Zdaniem 37,5% respondentów ceny nie ulegną zmianie, spadek cen przewiduje 4,4% przedsiębiorców, natomiast nie ma zdania na ten temat 16,2% ankietowanych (tabela 19).

Tabela 19
Przewidywania respondentów dotyczące kształtowania się cen produktów i usług w okresie najbliższych 6 miesięcy – według branż

Przewidywane kształtowanie się cen	Branża				
	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	Pozostałe usługi	Ogółem
	(% wskazań)				
Wzrosną	36,1	37,5	46,5	38,8	41,2
Nie zmienią się	38,9	37,5	31,7	42,7	37,5
Spadną	8,3	6,3	4,0	2,9	4,4
Trudno powiedzieć	16,7	15,6	17,8	14,6	16,2
Brak odpowiedzi	0,0	3,1	0,0	1,0	0,7
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Przedsiębiorstwa prognozujące wzrost cen przewidują, że będzie on spowodowany głównie wzrostem pozostałych kosztów produkcji (41,8% wskazań) i wzrostem kosztów pracy (32,8%). Ponadto, 11,1% firm podnosi ceny, jeśli inne firmy w regionie/branży je podwyższają.

Przedsiębiorstwa, które prognozują spadek cen, jako główną jego przyczynę wymieniają wzmoczoną konkurencję ze strony produktów z importu (38,9%).

Marże na sprzedaży towarów i usług

Ponad połowa ankietowanych przedsiębiorstw (57,4%) przewiduje utrzymanie się marży na sprzedaży swoich towarów i usług w ciągu najbliższych 6 miesięcy na dotychczasowym poziomie, 15,1% firm uważa, że nastąpi spadek marży, a 14,3% wskazuje na jej wzrost.

Szczegółowe prognozy dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług przedstawiają tabele 20, 21, 22.

Tabela 20
Prognozy dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług – według powiatów

Prognozy	Powiaty		Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Spadek marży	10	14,7	15	22,1	16	11,8	41	15,1		
Utrzymanie się marży na dotychczasowym poziomie	39	57,4	33	48,5	84	61,8	156	57,4		
Wzrost marży	6	8,8	14	20,6	19	13,9	39	14,3		
Trudno powiedzieć	13	19,1	6	8,8	17	12,5	36	13,2		
Ogółem	68	100,0	68	100,0	136	100,0	272	100,0		

Tabela 21

Prognozy dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług – według branż

Prognozy \ Branża	Przemysł		Budownictwo		Handel i naprawy		Pozostałe usługi		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Spadek marży	6	16,7	2	6,3	17	16,8	16	15,5	41	15,1
Utrzymanie się marży na dotychczasowym poziomie	19	52,8	16	50,0	67	66,4	54	52,4	156	57,4
Wzrost marży	4	11,1	10	31,2	7	6,9	18	17,5	39	14,3
Trudno powiedzieć	7	19,4	4	12,5	10	9,9	15	14,6	36	13,2
Ogółem	36	100,0	32	100,0	101	100,0	103	100,0	272	100,0

Tabela 22

Prognozy dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług – według wielkości zatrudnienia

Prognozy \ Liczba zatrudnionych	Do 9		Od 10 do 49		Od 50 do 249		250 i powyżej		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Spadek marży	21	18,4	15	16,3	4	9,8	1	4,0	41	15,1
Utrzymanie się marży na dotychczasowym poziomie	64	56,1	53	57,6	25	61,0	14	56,0	156	57,4
Wzrost marży	16	14,1	14	15,2	3	7,3	6	24,0	39	14,3
Trudno powiedzieć	13	11,4	10	10,9	9	21,9	4	16,0	36	13,2
Ogółem	114	100,0	92	100,0	41	100,0	25	100,0	272	100,0